

[Hvidberg.]

ligt at bygge videre på dette grundlag, men det vil være nødvendigt, at en vis ordnende kontrol finder sted med hensyn til nye kursus' oprettelse, så de ikke bliver anbragt i et geografisk uheldigt forhold til hinanden.

Det konservative folkeparti har hele tiden lagt vægt på, at den 4-årige mellem-skole med dens afsluttende mellemskole-eksamen bibeholdes. I det halve århundrede, i hvilket mellemskolen nu har eksisteret, har den hævdet sig som en vellykket skoleform. Ikke mindst af hensyn til sin sociale betydning bør den opretholdes.

Men en række forhold inden for eksamensmellemskolen og realskolen trænger til ændring. Det i januar 1952 nedsatte udvalg, som skulle fremkomme med indstilling om en ajourføring og fornyelse af undervisning, pensa, eksamen m. m., bør gøre sig færdigt. Jeg har hørt sige, at udvalget har holdt henved 100 møder, og at det ligger inde med gode resultater. Lad os dog så få dem at se!

Gymnasiet fastholdes som 3-årigt og linjedelt. Ikke mindst fordi mange gymnasier virker som oplandsskoler, bør de bibeholde deres mellemskole.

Der bør sættes ind på at skaffe det fornødne antal gymnasiepladser. Der bør ikke gennemføres en gymnasieordning, som tvinger vore universiteter til at søge adgangsbegrænsning gennemført. Ikke blot ønsker vi universiteterne sikret mod indførelse af adgangsbegrænsning, men vi ønsker det også muliggjort, at de højere læreanstalter kan ophæve deres adgangsbegrænsning. Vi er vel vidende om, at det ikke her drejer sig om en plan, der kan realiseres hverken i dag eller i morgen, men det konservative folkeparti har allerede i sit program af 1945 erklæret, at det til universiteterne og de højere læreanstalter ingen adgangsbegrænsning bør finde sted. „Læreanstaltnes kapacitet bør udvides, så ingen egnet udelukkes,“ sagde vi. Det er dette program, vi nu søger realiseret. En nærmere begrundelse for dette

standpunkt anser jeg ikke for at være fornøden, og i hvert fald har jeg ikke tid til at give den her.

Sidst, men ikke med mindst betoning, nævner vort forslag de private skoler. Vi mener, at de private skoler, når de i øvrigt opfylder betingelserne for tilskud, bør sikres en fuldt ud betryggende stilling.

Jeg skal med disse ord anbefale forslaget til velvillig behandling.

Formanden: Eksemplarer af det nu fremsatte forslag til folketingsbeslutning vil blive omdelt.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38 ved folketingsårets åbning.

(Redegørelsen findes i tidenden sp. 1, foregående forhandling i tidenden sp. 74).

Forhandlingen genoptoges.

Alfred Jensen: Da vor ordfører, det ærede medlem hr. Aksel Larsen, er forhindret i at være til stede, skal jeg på den kommunistiske gruppes vegne fremkomme med nogle bemærkninger til åbningstalen.

Jeg vil gerne begynde med at fastslå, at denne folketingssamling har fået en særlig optakt med vedtagelsen af folkepensionsforslaget i september måned. Loven er med sine mangler og vildskud en sejr for de folkelige kræfter. Der er gjort adskillige forsøg på at spænde ben for loven og på at få dens vedtagelse udskudt. Nu ser jeg af Social-Demokraten for søndag den 14. ds., at nogle fremtrædende erhvervsdrivende har sluttet sig sammen for ved fælles hjælp at hindre en gentagelse derved, at man vil have flere og mere tilforladelige kandidater opstillet ved valget for de borgerlige partiers vedkommende. Selv om disse sammensvorne skulle have held med deres bestræbelser, kommer vi ikke uden om den enkle kends-

[Alfred Jensen.]

gerning, at kravene om sociale fremskridt og om en folkelig politik er så stærke og så omfattende, at partier, der ønsker at klare sig over for vælgerne, bliver nødt til at tage hensyn hertil. Det er derfor, partierne venstre og de konservative har stemt for loven og dermed godkendt, at aldersrentemodtagerne får 140 mill. kr. mere årligt, men selv hermed er de ældre ønsker og forventninger ikke blevet indfriet, og kravene om forbedringer vil fortsat lyde.

Kommunisterne har ført aldersrentemodtagernes ønsker frem og beklager, at de ikke er blevet godkendt af folketetinget. Vi beklager også, at regeringen ikke holdt fast ved sit oprindelige forslag, som bød på en årlig forhøjelse på 900 kr. Det var urimeligt at opgive dette forslag til fordel for det, som nu afføder skuffelse, ja, bitterhed hos rentemodtagerne, og der var intet, der tvang regeringen dertil, da dette forslag havde et solidt flertal bag sig i folketetinget. Uanset at vi må påtale denne forringelse, så erkender vi, at vore ældre medborgere vil få en forbedring af deres forhold, og at der med dette forslag er åbnet nye perspektiver for en politik, der svarer til folkets interesser. Mulighederne herfor er i høj grad til stede nu, hvor afspændingen vedvarer og er i vækst.

Der er imidlertid ikke nogen rimelighed i at give Atlantpolitikken eller NATO æren for afspændingen. Man må sige tværtimod. Det er folkenes uvilje mod krig og ødelæggelse, der har tvunget dem, der truer med anvendelse af magt, til at stikke sværdet i skeden. Det har vi fået klart vidnesbyrd om i denne sommer, da den engelske og den franske regering i fællesskab truede med at løse Suezspørgsmålet med magt og med at skyde sig vej gennem denne vigtige kanal. Det var først og fremmest den offentlige mening, der spærrede vejen for magtpolitikken, men også forskellige staters og statsmænds optræden har selvsagt i høj grad bidraget hertil. Den danske regering har således ved at gå ind for Suezspørgsmålets løsning med fredelige midler ydet et anerkendelsesværdigt bidrag til en fredelig løsning og til afspændingens opretholdelse. Her optrådte regeringen direkte imod den engelske og den franske regering.

I retning af afspænding har såvel regeringens delegationens som folketingsdelegatio-

nens besøg i Sovjetunionen også virket. Med rette har statsministeren fremhævet, at den øgede kontakt mellem vestmagterne og de socialistiske lande åbner vejen for en bedre gensidig forståelse. Et første resultat — jeg har vel lov til at sige et håndgribeligt resultat — heraf var fællescommuniquet af marts måned med dets ord om, at der ikke var noget, der stillede sig i vejen for en videre udvikling af venskabet mellem de to lande.

På denne baggrund virker oplysningerne om, at amerikanske myndigheder på egen hånd foretager undersøgelser på Grønlands østkyst, foruroligende, og det bliver ikke mindre foruroligende, når såvel ministeren for Grønland som forsvarsministeren, efter at de første meddelelser er fremkommet, giver udtryk for, at de intet kendskab havde hertil, og at det skete uden deres departementers viden. Den 11. oktober er det blevet officielt bekræftet, at der foregår sådanne undersøgelser, og at de sker i overensstemmelse med den dansk-amerikanske overenskomst af 27. april 1951 om forsvaret af Grønland. Meddelelsen går ud på, at formålet med undersøgelserne er at forbedre forsvaret af Grønland og at lette navigationen for luftfarten og fremskaffe vejrapporter fra området.

Hvad der end kan lægges i disse foranstaltninger, viser det dog, at på et tidspunkt, da afspændingen skrider frem og Island er i færd med at befri sig for en besværlig aftale med USA, fortsætter anlæggene af militære støttepunkter og baser på dansk område, oven i købet af selve den amerikanske krigsmagt. Det er i strid med bestræbelserne for at fremme afspænding og nedrustning. Der kan nok være anledning til at spørge regeringen, om den ikke mener, at det afviger fra den linje, dansk politik stræber efter at følge, og hvilken begrundelse der kan gives for eventuelle udvidelser af amerikanske anlæg i Grønland.

Der er endvidere anledning til at spørge: er det efter aftale, at amerikanske styrker på egen hånd og uden kontakt med danske myndigheder foretager undersøgelser på dansk område og afgør, hvor militære anlæg skal placeres? Det er vitale spørgsmål for freden og for vort folk, og derfor er en redegørelse her nødvendig.

[Alfred Jensen.]

Erfaringerne har vist befolkningen, at fred, afspænding og nedrustning er forudsætningerne for, at menneskene kan nyde godt af videnskabens og teknikkens fremskridt, og for, at deres materielle og kulturelle forhold kan forbedres føleligt. Netop nu, da videnskaben har gjort store landvindinger, da teknikkens udvikling, atomenergien og automatiseringen åbner hidtil uanedede muligheder for at lette tilværelsen for det arbejdende menneske og stille goder i stort omfang til rådighed, er freden mere nødvendig og dyrebar end nogen sinde.

Statsministeren har i åbningstalen beskæftiget sig med disse forhold og sagt, at de store problemer, som denne udvikling stiller med hensyn til investering og arbejdskraftens omstilling, næppe vil kunne løses uden samfundets medvirken. Deri har ministeren utvivlsomt ret, men det er ikke ligegyldigt, hvorledes det sker. Skal det være til gavn og lettelse for folket, må det være på en anden måde, end det hidtil er sket i vort land og i den øvrige kapitalistiske verden. Samfundet har i høj grad medvirket såvel ved videnskabens udvikling som ved dens tekniske udnyttelse, men det har just ikke altid været til fordel for det arbejdende folk eller for den fredelige tilværelse. Den første praktiske udnyttelse af atomenergien, der kom til vort kendskab, var bomberne over Nagasaki og Hiroshima; og atomkanoner og deres anbringelse samt anvendelse indtager nu en fremtrædende plads i den offentlige debat. Den fredelige anvendelse af atomenergien er først kommet i anden række og længe bagefter. Det meddeles nu, at det først er muligt at sætte den tredje atomkraftstation i gang, efter at en sovjetisk og en amerikansk har arbejdet et stykke tid; den tredje oprettes som bekendt i England.

Det er også en kendt sag, at teknikkens udvikling ikke har bragt idel lykke og fremgang for det arbejdende folk. Tværtimod har den for mange betydet arbejdsløshed og for dem, der blev tilbage ved maskinerne, mere anspændende og enerverende arbejde til en lavere betaling. Således er det gået under kapitalismen, hvor arbejdsgiverne, som det hedder i septemberforliget, leder og fordele arbejdet.

Det skal ikke bestrides, at der er arbejds-

givere, som ved denne udvikling har lagt både forståelse og humanitet for dagen, men der er alt for mange eksempler på det modsatte. I de senere år har offentligheden fået kendskab til, hvorledes arbejderne takket være løbende bånd og andre nye indretninger presses frem til ydelser, som nerver og fysik slet ikke svarer til. Philipsstrejken og andre konflikter af lignende art er udtryk for, at arbejderne har måttet gribe til fortvivlelsens selvhjælp for at hævde sig over for urimelige fysiske og lønmæssige arbejdskrav. Ofte er årsagen til arbejderens optræden bevidstheden om, at den eller de, der kastes ud i arbejdsløshed, ikke alene får deres indtægter føleligt forringet, men også stilles over for det, der er værre, nemlig vanskeligheden ved på ny at komme ind på arbejdspladsen.

Det er imidlertid ikke alene inden for industri og håndværk, den tekniske udvikling går sin gang og rejser problemer for arbejderne. Det sker i alle dele af erhvervslivet, og landbruget er også godt med. Her har de tekniske hjælpemidler bidraget til at gøre arbejdskraft overflødig. I de sidste 15 år er som bekendt mere end 100 000 helårsarbejdere blevet tilovers og må søge ind i andre erhverv. Selv om det er lykkedes for mange, er det som regel foregået under de største vanskeligheder, især hvor det drejer sig om familieforsørgere, for det skal ikke glemmes, at der findes mange arbejdere i landkommunerne, som ikke har mulighed for at gå over i andet arbejde. Deres lod bliver en arbejdsløs' triste tilværelse med den daglige gang til kontrol, på socialkontoret, kun afbrudt af nogle dages hårdt og slidsomt arbejde i ny og næ.

Rationaliseringseksperter og fortalere for produktivitetsstigningen har været så ivrige efter at fremhæve fordelene ved den tekniske udvikling og den øgede arbejdsindsats, at de faktisk ser bort fra dem, der ikke bliver plads til i erhvervslivet. Med velberåd hu nævner de tallene på de beskæftigede og lader, som om der ikke er noget problem omkring de arbejdsløse. Ja, der er endog dem, der lader, som om der er fuld beskæftigelse. Arbejdsløshedstallene taler imidlertid et andet og et trist sprog. I efterkrigsårene, der har været præget af relativ god beskæftigelse, har den gennemsnitlige årsledighed ligget nær ved 10 pct. og har

[Alfred Jensen.]

ingen sinde været under 8 pct. Det betyder, at gennemsnitsledigheden har været på omkring 60 000 mand. Sidste år var den på ikke mindre end 64 000, og det vil altså sige, at samfundet år efter år har måttet give afkald på en indsats af 60 000 par arbejdsnæver, hvilket svarer til en værdi på mellem 1 og 2 milliarder kr. Regnskabet for den arbejdsløse selv viser, at indtægten kun udgør halvdelen af den almindelige arbejdsfortjeneste.

Det er imidlertid ikke alene de arbejdsløse, der rammes økonomisk af ledigheden, det gør også andre arbejdere. Dansk Arbejdsmands Forbunds arbejdsløsheds-kasse har således i sidste kongresperiode af en udbetalt understøttelse på 514 mill. kr. hentet 183 mill. kr. hos medlemmerne, og det offentliges tilskud var på 354 mill. kr. Det overskydende beløb bruges til administration af arbejdsløshedslovgivningen. Der er i bedrestillede kredse en tilbøjelighed til at sammenligne disse to tal og konstatere, at staten betaler mere end arbejderne, men denne problemstilling er urimelig. Det kan ikke være rigtigt, at arbejderne skal være fordømt til at bære hovedparten af arbejdsløshedens byrder, og det gør de. Det er urimeligt, at de skal bære så store omkostninger ved den samfundssvøbe, som arbejdsløsheden er. Det må være samfundet, der skal bære byrderne fuldt ud her, og de arbejdere, som man ikke kan anvise arbejde, bør have erstatning for indtægtsmangelen. Sådan føler og tænker arbejderne, og det er derfor ikke underligt, at regeringen ser med bekymring på arbejdsløsheden.

Jeg vil ikke med fremdragelsen af disse for vort land så beskæmmende forhold have sagt, at kommunisterne er modstandere af den tekniske udvikling; det er vi ikke. Vi er lige så lidt som arbejderne i almindelighed modstandere af den tekniske udvikling, atomkraftens udnyttelse og automatiseringen. Vi er tilhængere af den og ønsker den fremmet, men den må foregå under andre og mere betryggende forhold end dem, hvorunder udviklingen hidtil er forløbet.

Der må ikke ved indførelsen af tekniske forbedringer ske nogen forøgelse af arbejderne fysiske og nervemæssige slid. De

arbejdere, der bliver overflødige på grund af bedre teknik, må sikres beskæftigelse, og arbejderne må have andel i de forøgede produktionsresultater. Under disse betingelser ville der ikke blandt arbejderne være nogen betænkelighed ved indførelsen af nye maskiner eller arbejdsformer. Men arbejderne har ikke og kan ikke have nogen tillid til, at samfundet vil sikre sådanne betingelser — og hvor skulle de også have denne tillid fra? Arbejdsløsheden har det ikke kunnet eller villet afskaffe. Tværtimod har samfundet ret ofte væltet byrderne ved samfundets vanskeligheder over på arbejderne ved at skære købekraften ned og øge arbejdsløsheden. Den seneste indsats for ungdommen har været afskaffelsen af fagene overenskomstmæssige bestemmelser om adgang til fagene. Men den anden side af sagen, og det er den vigtigste, om der var de fornødne lærerpladser og beskæftigelse efter endt uddannelse, har folketingets flertal ikke bekymret sig om, og hvor arbejderne har søgt at øge beskæftigelsesmulighederne gennem arbejdstidsforkortelse, er der afvisning med statsindgreb og forslag om indgreb i arbejderne aktionsret samt om ændringer i fagbevægelsens struktur.

Det er på denne baggrund, at Arbejdsmandsforbundets formand, Chr. Larsen, slår fast, at det er landets politik, det er galt med, og at det ikke så meget er fagbevægelsen som samfundets struktur, der trænger til ændring. Chr. Larsen har talt på arbejdsmandenes vegne, men hans udtalelser dækker langt flere synspunkter og interesser; de svarer til arbejderne og tjenestemændenes følelser og tanker i almindelighed. Det vil sige, at han giver udtryk for det store flertals tanker og interesser. Arbejdere, tjenestemænd og funktionærer udgør nemlig, selv om der ses bort fra direktører og andre højt placerede funktionærer, to tredjedele af den voksne befolkning. Efter tallene fra 1950 står af den voksne del af befolkningen 560 000 selvstændige overfor 1 350 000 arbejdere, funktionærer og tjenestemænd. Af de 360 000, der lever af formue og rente, herunder folkeforsikringsrente, hører selvsagt det store flertal til den store lønmodtagergruppe. Det betyder, at de selvstændiges forholdsvise del af befolkningen bliver endnu mindre. Hertil kommer, at gruppen

[Alfred Jensen.]

selvstændige ikke har ens kår eller i alle forhold fælles interesser. De 110 000 husmænd og de mange små næringsdrivende i handel og håndværk har tværtimod på mange områder fælles interesse med lønmodtagerne.

En forholdsvis lille del af de erhvervsdrivende slår imidlertid tonen an og giver sig ud for at tale på alles vegne. Det er dem, der sidder i de store selskabers ledelse, og som repræsenterer de store finansgruppers interesser. Det er herfra, advarslen mod fuld beskæftigelse og afvisningen af arbejdstidsforkortelse kommer. Det er også dem, der advarende løfter pegefingern, hver gang en arbejdergruppe har opnået en rimelig forbedring af lønnen. Medens lønmodtagerne og mindre erhvervsdrivende i by og på land har lidt under nedskæringerne, rentestigning, kreditstramning og rationalisering, har de haft gyldne tider.

I perioden 1949-55 steg industriproduktionen med 22 pct., men antallet af beskæftigede steg i samme tidsrum kun 5 pct. Er det underligt, at industriselskaberne var i stand til at forøge nettooverskuddet med ikke mindre end 43 pct. i denne periode? For arbejderne i industrien er lønningerne i gennemsnit kun steget 37 pct. Altså forholdsvis færre arbejdere i arbejde og forholdsvis mindre stigning i indtægterne. Som det er gået for lønmodtagerne, således er det også gået for andre mindre bemidlede i by og på land.

Når der regnes med en stigning på 9 pct. i det private forbrug fra 1949 til 1954, er det ikke en stigning, der er jævnt fordelt på alle befolkningsgrupper. Størst er stigningen hos dem, der var bedst stillet og havde de fleste penge, og spørgsmålet er, hvor stor en del af befolkningen der har fået forbruget reduceret som følge af idelige pristigninger, nedskæringer og pengenes forringede værdi. Det store flertals forbrug er heller ikke for stort. Indtægterne rækker jo knap og nap til føde, klæder, skatter, kontingenter og transport til og fra arbejdspladsen. Enhver kan se, at det er nødvendige udgifter, og at det er uforsvarligt at skære ned her. Det vil gå ud over sundheden og arbejdsevnen.

Derimod kan den jævne mand se, at unødige penge ofres på militæret og ødes

på en ufordelagtig udenrigshandel. Han har derfor også, hver gang der har været tale om nedskæring, enten det har været tvangsopsparing, forhøjelse af forbrugsafgifter eller forfuskning af pristalsreguleringsordningen, talt for en nedskæring af de militære udgifter og en omlægning af landets udenrigshandel. Men til trods for, at han og hans lige er de mange, har han ikke talt med tilstrækkelig styrke. Det er dem, som har talt for opretholdelse af militærudgifterne, for liberalisering, for forbrugsbegrænsning, for nedskæring af beskæftigelsen og for højere rente og for kreditstramning, der har ført det stærkeste ord og har været bestemmende.

Regeringen, som dog engang har hævdet, at produktionens og beskæftigelsens problemer ikke kunne løses på liberalistisk vis, men ved samfundsmæssig tilrettelæggelse med den fornødne dirigering af udenrigshandel og investering, er gået ind for kapitalistiske metoder. Den er gået ind for højere forbrugsafgifter og for nedskæringer, ikke for at få beskæftigelse i gang, men for at få beskæftigelse og forbrug ned. Aldrig så megen tale kan bortforklare dette. En kendsgerning er det, at boligbyggeri og beskæftigelse gik tilbage, så snart nedskæringerne begyndte at virke, og det erkendes nu, at der samtidig — i året 1955 — var tilbagegang i investeringerne sammenlignet med foregående år. Det er forhold, der viser, at man ikke skal regne med, at de midler, der undrages boligbyggeriet ved nedskæring af byggestøtten, investeres i industrien og derved fører til øget beskæftigelse og fremgang. Det viser også, at øget overskud på statsfinanserne ikke ubetinget fører til øget investering og beskæftigelse. Det afhænger ganske af, hvad formålet med opsparingen er, og hvad midlerne bruges til. Når formålet er at forringe købekraften og der samtidig sættes ind med kreditstramning og diskontoforhøjelse, må det selvsagt få nedgang i beskæftigelse og investering til følge.

Som allerede nævnt har de store firmaer og virksomheder tjent på de senere års udvikling. Inflationen, som har ribbet de små hjem, har ikke gjort de pågældende firmaer og virksomheder fattigere — tværtimod — og de finanspolitiske foranstaltninger har tjent til at holde nye opdukkende konkur-

[Alfred Jensen.]

renter i skak, de har ikke udnyttet de foreliggende muligheder og indtægter til at udvide produktionsapparatet og sikre beskæftigelse til de 60 000 ledige landsmænd. Disse virksomheder har levet højt på de penge, de har tjent ved arbejdslid, i stedet for at investere dem i nye maskiner og nye virksomheder. Netop fordi der er handlet ud fra de snævrere egoistiske interesser, står landet med en række uløste problemer som investering, beskæftigelse, boliger og ungdommens uddannelse og beskæftigelse. Men det er problemer, som må og kan løses; de må løses, så at arbejderne ikke fortsat skal leve under arbejdsløshedens uhyggelige trussel og forældrene ikke fortsat skal leve i bekymring for deres børns uddannelse, livsstilling og bolig.

Vi har den opfattelse, at landet ved at indrette sig fornuftigt, ved at omlægge sin politik og udenrigshandel, selv kan løse de opgaver, vort samfund står over for. Vi kommunister må afvise planerne om investering af amerikansk kapital i dansk erhvervsliv. Vi går imod det, fordi en sådan investering vil betyde, at en større del af det danske folks arbejdsindsats vil havne i fremmede kapitalisters lommer. Vi gør det også, fordi vi ved, at danske virksomheder og firmaer ret hurtigt vil komme til kort i konkurrencen med de amerikanske monopol-selskaber. Det vil også få politiske konsekvenser i det lange løb. Vi har tilstrækkelig udenlandsk infiltration i Danmark; det drejer sig om at afvikle og ikke om at udvide denne. Der er nemlig heller ikke her en løsning på de problemer, som det danske folk står over for.

Det står arbejderne ganske klart, at hverken dansk eller udenlandsk kapitalisme kan klare de spørgsmål, vi her står over for. De kan nemlig ikke løses ud fra hensynet til den enkelte kapitalist eller til de store monopolselskabers interesser. De kan kun løses, hvis det arbejdende folks tarv bliver afgørende og bestemmende. De kan kun løses ved samfundets foranstaltninger. Men det betyder videre, at højfinansens eller — måske med et bedre udtryk — de store monopolvers magt må brydes og landets politik lægges om.

Det er det, befolkningen længe har følt og ønsket, og det er det, der er kommet til

udtryk på sommerens faglige kongresser. Her har der utvetydigt været talt om reduktion af militæruddgifterne, om en anden økonomisk politik, om mere hensyntagen til arbejderne og deres krav, om beskæftigelse, om arbejdstidsforkortelse o. s. v. Udtalelsen fra de jyske husmænds sendemandsmøde gik i samme retning. Der er derfor ingen tvivl om, hvad det arbejdende folk ønsker og venter, men det har ikke i synderlig grad præget statsministerens tale her den 2. oktober.

Det er klart, at regeringen over for kravene om en følelig nedskæring af militæruddgifterne ikke kan klare sig med en henvisning til forsvarsudvalgets forhandlinger og en forsikring om, at begrænsningen af de militære udgifter også vil blive opretholdt i indeværende finansår.

De uproduktive militæruddgifter kan ikke opretholdes i det omfang, de har haft det sidste par år. De må ned — og langt ned. Tjenestetiden må nu sættes ned til 12 måneder, og talen om at udvide den hårde kerne, mathernes antal, er ikke rimelig og må derfor afvises. Jeg forstår da også de udtalelser, der er faldet i denne del af åbningsdebatten, således, at det store flertal ønsker, at tjenestetiden skal sættes ned til 12 måneder. Hertil kommer, at det ikke alene er tjenestetiden, men også selve militærets omfang, der må skæres ned. Det er jo også det, der i de senere år er stillet i udsigt, når man har talt om, at vi måtte vente, indtil afspændingen var sat ind og nedrustningen havde taget sin begyndelse. Nu er både afspænding og nedrustning i gang, og derfor må vi også være med. Vi må være med af hensyn til ungdommen og landets økonomi, men også af hensyn til fremme af fred og afspænding.

I skattespørgsmålet har regeringen heller ikke udtalt sig tilstrækkelig tilfredsstillende. Den kan ikke klare sig med en genfremsættelse af skattereformløslagene og så i øvrigt tale om en bedre ligning samt større børnefradrag. Der må skattelettelse til nu. Medens udvalg og sagkyndige sidder med forslag og tabeller og laver sindrige beregninger, stiger skattetrykket på den enkelte skatteborger. Takket være indkomststigninger på grund af pengeværdiens forringelse er skattetrykket på den jævne mands indkomst vokset urimeligt.

[Alfred Jensen.]

I det sidste tiår er indtægten for en københavnsk gennemsnitsarbejder steget til det dobbelte, men skattebeløbene til cirka det tredobbelte — det taler dog sit tydelige sprog. Hertil kommer, at de lønstigninger, som pristallet i år alene berettiger til, bliver så store, at urimeligheden næste skatteår bliver endnu værre, end den har været indtil nu. Derfor er ændringer nødvendige. Det er her, der skal sættes ind. Om regeringen så tillige er i stand til at beskatte nogle af de indtægter, der nu går uden om ligningen, eller om den er i stand til at få indført kapitalvindingsskat, har arbejderne selv sagt ikke noget imod det.

Uanset hvad der opnås her, må der imidlertid skattelettelser til. Kommunerne har tidligere stillet forslag om skattelettelser ved ligningslovens behandling. Vort forslag går stort set ud på en skattelettelse på 200-600 kr. for almindelige arbejderindtægter. Skattelettelser af denne størrelsesorden må gennemføres nu, hvis arbejderne skal være i stand til at klare sig igennem. Tiden er også inde til en lempelse af forbrugsafgifterne, og her må naturligvis først og fremmest de forhøjelser, der gennemførtes i 1954-55, holde for.

Med tilfredshed har jeg af dagspressen set, at børnefradragssalderen skal forhøjes. Det er netop, hvad vi kommunister har foreslået år efter år. Selv om der tales om at sætte grænsen op fra 15 til 17 år, går jeg ud fra, at det dækker indholdet af vort forslag om at forhøje aldersgrænsen i ligningsloven fra 16 til 18 år. Dækker det ikke, vil vi møde med ændringsforslag, idet 18 år er det mindste, der kan være tale om. Egentlig burde grænsen, hvad jeg ofte har sagt, højere op; 21 år ville være mere rimeligt. Der er mange, som ikke har fulden deres uddannelse i den alder. En sådan forhøjelse ville også hjælpe på ungdommens uddannelsesmuligheder. Men det er ikke nok, og det kan ikke bringe nogen i særlig henrykkelse, at den højtærede statsminister henviser til ungdommens uddannelsesfond og den nye lærlingelov. Selv om der ved disse foranstaltninger er rettet ved et og andet, så batter det jo ikke noget over for de vanskeligheder, der er her. Det store problem er jo at skaffe lærepladser nok, og det sikrer den nye lærlingelov ikke, lige så lidt

som uddannelsesfonden stiller de tilstrækkelige midler til rådighed.

Problemet angående ungdommens uddannelse er da til syvende og sidst også et spørgsmål om beskæftigelsesmuligheder, og her er der ikke lovet for meget i åbnings-talen. Er der f. eks. nået noget beskæftigelsesmæssigt ved modvirkning af de sæsonmæssige svingninger, så offentlige arbejder og beskæftigelsesforanstaltninger henlægges til vinterhalvåret? Bliver der mere arbejde af den grund? Det gør der ikke, men det, der er, bliver derved mere besværligt og tillige mere bekosteligt.

Det drejer sig mere om fremskaffelse af beskæftigelse end om henlæggelse af planlagt arbejde til mørketid og snevejrdsdage. Her kan det offentlige sætte ind med vej- og anlægsarbejder og med forøget støtte til boligbyggeri. Både af hensyn til boligsituationen og beskæftigelsen er det nødvendigt at ophæve nedskæringen af boligstøtten og give ekstra tilskud til opførelse af billige boliger til familier med små indkomster. Jeg forstår, at regeringen ikke står fremmed over for denne tanke; ordføreren for det socialdemokratiske parti, det ærede medlem hr. Bundvad, var jo inde herpå. Jeg vil gerne i den forbindelse gøre opmærksom på den henvendelse, som Byggefagernes Samvirke i København på 23 000 arbejderes vegne har rettet til folketinget. Det hedder heri, at det nu må være slut med, at byggeriet gøres til syndebug for forbrugsbegrænsende foranstaltninger og højt renteniveau; det hedder videre, at materialebevillings-systemet må ophæves, så at de, der har midler dertil, får mulighed for at foretage byggeri; endelig kræves det, at der findes frem til en bedre og mere formålstjenlig boligstøttelov.

Der kan gennem foranstaltninger af denne art skaffes mulighed for at give unge mennesker beskæftigelse. Sætter man ikke ind for at skaffe beskæftigelse og endda beskæftigelse i stort omfang, bliver det ikke alene ungdommen af de såkaldte store årgange, men også de ældre, der kommer til at stå uden arbejde og henvises til at gå for lud og koldt vand. Men hvis der for alvor sættes ind for at løse ungdommens problemer, vil det også medføre omfattende arbejder. Der må skaffes flere skoler, gymnasier og seminarier. Det vil give beskæf-

[Alfred Jensen.]

tigelse, samtidig med at uddannelsesmulighederne forbedres.

Kommunisterne ser med sympati på en skolereform, men glemmer ikke, at der endnu mangler noget, inden skoleordningen af 1937 er fuldt udbygget. Det må bringes i orden. Danmark må se at komme på højde med andre lande. Vi kommunister er principielt tilhængere af såvel det 8. skoleår som det 9. skoleår; men forudsætningen er, at de nødvendige økonomiske foranstaltninger for mindrebedemlede forældre sikres. Tilstedeværelsen af de nødvendige skoler og lærerkræfter er naturligvis også påkrævet. Det nytter ikke noget, at der spinkes her. Nu må der sættes ind for at løse ungdommens uddannelses- og beskæftigelsesproblemer.

Som der ikke må mangle penge til foranstaltninger for ungdommen, således må de nødvendige midler heller ikke mangle til sociale og kulturelle foranstaltninger, til invaliderne, til de gamle og til de arbejdsløse.

Hvad folkepensionen angår, er det jo hævet over enhver tvivl, at den uanset de forhøjelser, den nye ordning hjemler, ikke giver nok. Det er nødvendigt, at man er opmærksom herpå og indstiller sig på, at forbedringer er nødvendige. Tilgangsalderen må føres tilbage til 60 og 65 år, og ekstrahjælp må gives, indtil en virkelig pension kan gennemføres. Disse tanker kan næppe være regeringen ukendte, eftersom den selv sammen med det radikale parti foreslog en betydelig bedre ordning end den, der er blevet gennemført. Hvad der gælder aldersrentemodtagerne, gælder naturligvis også invaliderne. Også de må have ekstrahjælp og i større omfang end efter det forslag, der er fremsat. Hvad de syge angår, forekommer det os ikke, at man kan afvente kommissionens betænkning. Det kan dog ikke være rigtigt, at dagpengebeløbene fortsat kun skal være maksimalt 6 kr. daglig. Det er nødvendigt, at der træffes en midlertidig ordning, så arbejdere ikke på grund af dagpengenes utilstrækkelighed må gå på arbejde, når de vitterlig er syge.

Også de arbejdsløses forhold bliver tinget nødt til at beskæftige sig med i denne samling. Det kan ikke være afhængigt af, om en særlig kommission bliver færdig med sit

arbejde og afgiver betænkning. I forrige samling måtte folketingset tillade arbejdsløshedskasserne at udbetale en ekstra portion brændselshjælp og stillede samtidig 8 mill. kr. til rådighed for de dårligst stillede kasser, så de blev i stand til at udbetale denne ekstra brændselshjælp. Ingen kan vide, hvor hård vinteren bliver i år, men brændselspriserne er nu op imod 2 kr. højere pr. hl, end de var i fjor. Alene prisen begrunder derfor ekstra brændselshjælp.

Folketinget kommer heller ikke uden om at tage stilling til understøttelsernes størrelse. De rækker ikke til over for de udgifter, de arbejdsløse har til husleje, mad o. s. v., derfor er forhøjelser nødvendige. Kasserens økonomi viser, at tilskudsordningen ikke holder over for tidens krav. Man må tage hensyn til kasserens ønske om, at tilskuddene beregnes efter den belastning, de enkelte kasser er ude for.

Der er her i åbningsdebatten givet råd, ja, jeg vil sige nærmest direktiver, til den kommission, der behandler de fagretlige forhold. Det synes derfor rimeligt at fremhæve, at såvel arbejderne som de faglige kongresser har vendt sig imod statsindgreb over for fagbevægelsen, og at tvungen voldgift hverken almindelig eller begrænset vil møde forståelse hos arbejderne. Det er jo andet, der skal til. Arbejdernes medbestemmelsesret med løn- og arbejdsvilkår må udvides og sikres, septemberforliget må ændres, så det ikke fortsat overlades til arbejdsgiverne efter eget forgodtbefindende at lede og fordele arbejdet. Forfølgelse af arbejdere, der taler kollegers eller egen sag, må bringes til ophør. Hvad nytter den megen tale om frihed for den enkelte og menneskeret, når den svage part på arbejdsmarkedet, arbejderne, ikke er sikret mod overgreb?

I åbningstalen bebudes en ajourføring af takster og afgifter. Det lyder besnærende og rigtigt; men det er det ikke, og kommunisterne er ikke indforstået hermed. Når talen har været om ajourføring af skattelovens bestemmelser, så at arbejderne og de med dem ligestillede ikke kom til at betale flere øre i skat pr. fortjent krone end før krigen, har regeringen og de partier, der sikrede skattelovens gennemførelse, afvist forslag om ajourføring. På denne baggrund er det urimeligt at forhøje afgifter og takster,

[Alfred Jensen.]

der rammer den jævne befolkning. Den må døje hårdt nok under prisstigninger og skatte- samt afgiftsforhøjelser. Den skal ikke belastes med større udgifter til husleje, porto eller andet. Derfor må også ejendomsbeskatningen og en række sociale love ændres, så den nye ejendomsskyldvurdering ikke vælter nye byrder over på den mindrebemidlede befolkning.

Vil regeringen alligevel gå afgiftsforhøjelsernes vej, er det andre steder, der må sættes ind. Arbejdsgivernes bidrag til arbejdsløshedsfonden, der altid har været for ringe, kunne passende forhøjes nu. Også kommunisternes forslag om at påligne arbejdsgiverne bidrag til folkepensionen bør gennemføres, så arbejdere, funktionærer, tjenestemænd og de gamle kan blive fri for denne yderligere belastning. I øvrigt bør regeringen huske, at løftet til arbejderne om indskriden mod prisstigninger og avancer ikke er blevet indfriet, og at ikke alene de faglige kongresser, men også husmændenes sendemandsmøde fremholdt kravet om kontrol og indskriden mod ublu avancer.

Mon ikke regeringen skulle være noget mere opmærksom på de røster, der lyder udefra, også fra de jyske husmænds sendemandsmøde. Jeg beder om tilladelse til et kort citat. I sendemandsmødets udtalelse hedder det således:

„Som et led i bestræbelserne for at skaffe beskæftigelse og af hensyn til beskæftigelsesmulighederne for de store årgange bør der skaffes muligheder for udstykning i større omfang. Flere selvstændige landbohjem betyder øget produktion og øget beskæftigelse ikke blot i landbruget, men for erhvervslivet.“

Kommunisterne har gang på gang afvist bestræbelserne på at klare landets problemer og vanskeligheder ved at læsse nye byrder over på det arbejdende folk. Det er urimeligt, da det ikke er folkets indsats eller dets forbrug, det er galt med. Derfor må der sættes ind andre steder.

Vi har påpeget, at Atlantpolitikken med ensidig udenrigshandel og oprustning strider mod landets interesser og har påført os vanskeligheder. Derfor er det nødvendigt, at Danmark gør sig fri af de snærende bånd og genopretter sin uafhængighed. Med handelsaftalerne mellem Danmark og Sovjetunionen, med den tyske demokratiske republik og andre østlige lande er der gjort skridt i den rigtige retning. Der er dermed åbnet for en bedre udnyttelse af de rige handelsmuligheder, der findes uden for den snævre vesteuropæiske verden. Skal Danmark afsætte sin produktion og blive i stand til at indføre de nødvendige varer til rimelige priser, kan det ikke fortsat klynge sig til det vestlige marked. Landet må handle med alle lande. Og det hjælper næppe at sætte sin lid til et fælles vesteuropæisk marked. Det er dog her, vi har mødt pris-skævheden ved underbetaling for vore varer og ved krav om overpris på de ting, der skal bruges i dansk industri og erhvervsliv. Den amerikanske stats salg fra overskudslagrene til dumpingpriser og de store monopolars prispolitik siger os dog, hvad vi kan komme ud for.

Udviklingen af varebyttet med andre lande er overmåde vigtig, og derfor må de aftaler, der er truffet, udnyttes fuldt ud. Det er nødvendigt af hensyn til produktion og beskæftigelse. Meget tyder på, at de store selskaber her sætter deres private interesser over landets og folkets. Efter presseoplysninger skal der således være vanskeligheder med at få arrangeret de køb af træ og olie, der er forudsat i handelsaftalen med Sovjetunionen. Hvis selskaber og firmaer ikke foretager de nødvendige køb, må staten sikre, at disse forretninger kommer i stand. Enten må firmaerne pålægges pligt til at gøre indkøbene, eller også må de nationaliseres. Det kan ikke tolereres, at pengestærke og indflydelsesrige kredse skal krydse landets interesser og forhindre udnyttelse af en handelsaftale, som kan bidrage til at øge produktion og beskæftigelse.

[Alfred Jensen.]

Statsministeren burde i sin tale have givet udtryk for, at afspændingen burde følges videre op af vort land. Bemærkningerne i fællescommuniquet af marts måned om, at der ikke var noget spørgsmål mellem Danmark og Sovjetunionen, der ikke kan løses ad forhandlingens vej, burde føre til, at Danmark nu betrådte nedrustningens vej og vendte sig mod atomvåben, såvel produktion som forsøg og anvendelse af dem, og at Danmark tog fat på at løse de store sociale og kulturelle spørgsmål, som blev skudt til side under den kolde krig. Havde han gjort det, var han sikker på, at arbejderne og folket stod bag ham, thi han ville da have udtalt sig på linje med de faglige kongresser og de jyske husmænds sendemandsmøde.

Kommunisterne mener, at landet har brug for en politik og et styre, som indfrier de krav og forventninger, der er fremkommet på det arbejdende folks forsamlinger. Det vil en regering, udgået af venstre og de konservative, ikke kunne gøre. Derfor vender kommunisterne sig mod bestræbelserne for at få en sådan regering til magten.

Kommunisterne har stedse peget på, at der findes en anden vej end nedskæringens. Ud fra denne opfattelse har vi opfordret til samling om nedrustning og sociale fremskridt. Der kommer ikke noget godt ud af at følge Atlantpolitikken; den løser ikke de problemer, folket står over for, men skaber mistillid og forvirring inden for arbejderklassens rækker og giver reaktionen mulighed for at gøre fremstød.

Kommunisterne har gang på gang advaret mod eftergiveness over for reaktionen og holdt en anden politik frem. Vi vil også handle ud herfra i denne folketingsssamling og i al vor virksomhed.

Viggo Stareke: I sin meget fredsommelige åbningsstale kom den højtærede statsminister ind på en lang række problemer, men gik i en stor bue uden om de vigtigste. Der var meget lidt i denne åbningsstale om landets vanskeligheder, om de stigende skatter, de stigende priser, den stigende inflation og den stigende arbejdsløshed, og der var praktisk taget intet om de midler, som skal sættes ind derimod. Jeg tror, det er vigtigt

at understrege, at vi herinde er befolkningens repræsentanter, og derfor må vi gøre os klart, hvad det er, befolkningen ønsker.

I alle kredse af befolkningen lyder der et råb om, at skatterne skal ned. I praktisk taget alle kredse af befolkningen er der et brændende ønske om at standse prisstigningen og helst få priserne til at gå den anden vej. Prisstigningerne har bragt masser af husmødre til at fortvivle; de kan ikke få husholdningspengene til at slå til, og når de beder deres mand om nogle flere, siger han: „Hvor skal jeg tage dem fra? Skatterne er gået i vejret, renterne er gået i vejret, jeg har ikke flere penge.“

I den del af befolkningen, som interesserer sig for pengepolitikken, er der et kraftigt ønske om at standse inflationen. Dette ønske deles dog ikke af dem, der har fordel af inflationen, idet de store kapitalejere, som har anbragt penge i jord og bygninger og andre realværdier, har en fortsat og stadig interesse i inflationen og i ødelæggelsen af økonomien.

Endelig er der en voksende vilje ude i befolkningen til at begrænse det offentliges forbrug, som sluger, bortødsler alt for meget af det, flittige hænder sanker, og i hele det arbejdende og levende erhvervsliv er der et kraftigt ønske om at få nedbragt administrationsvældet, som kvæler alt for meget sundt initiativ og drukner alt for mange i blanketter og formularer.

Det er det, befolkningen ønsker, og det er det, som regering ikke har magtet, som regeringens støtteparti, det radikale venstre, heller ikke har magtet, og som de to store oppositionspartier, venstre og konservative, tilsyneladende heller ikke vil kunne magte, idet de i går ikke viste nogen vej til at løse disse afgørende problemer.

Nu står man over for det første, vigtige problem, som interesserer befolkningen, nemlig skatterne. Her er indkomstskatten den, som føles mest. Den er progressiv, og den føles som en progressiv straf for ethvert progressivt arbejde. Jo mere nytte man gør, des mere bliver man skadet af skatterne. Selvangivelserne er efterhånden blevet så indviklede, at almindelige mennesker giver op og må engagere konsulenter, revisorer og sagførere til at hjælpe sig med dem, og derefter kommer ligningsmyndighedernes omfattende arbejde med udregninger, læg-

[Viggo Starcke.]

gen til og trækken fra og alle kontrolforanstaltninger. Endelig kommer så selve skatteopkrævningen og betalingen, inkquisitionens nedværdigende nærgåenhed og så som en lang, sort skygge bagefter: udpantningernes brutale operation.

Indkomstskatten er ved at blive inderlig forhadet, fordi den nedsætter den rigdomskabende proces, produktionen, og fordi den føles som et indgreb i folks velerhvervede ejendom og rettigheder, og endelig fordi den høje, progressive indkomstbeskatning ødelægger muligheden for en opsparing til formue, til kapital og til investering. Indkomstskatten er i det lange løb rettet imod arbejdet, og ved sin progressivitet kommer den særlig til at ramme overarbejde, og denne virkning holder mange mennesker tilbage fra at påtage sig et ekstraarbejde, som de ellers ville have udført. Målet må være dette, at det skabende arbejde, som hele samfundet lever af, bliver skattefrit og frigjort.

En særlig form inden for indkomstbeskatningen møder os i den såkaldte sambeskatning. Jeg hørte forleden dag om et ægtepar, hvor manden og konen har hver sin virksomhed. De har som så mange andre ladet sig skille, men lever stadig sammen, for ved at lade sig skille kunne de spare 9 000 kr. i skat om året. Det er måske et særligt tilfælde, men det er ikke enestående. Denne virkning af sambeskatningen fremmer umoraliteten og undergraver hjemmenes fundament.

Når folk sparer sammen, er formålet at sikre sig i fremtiden, men formuen beskattes gennem en formueskat, som andrager rundt regnet 150 mill. kr. om året og altså virker som en straf for at samle formue, en straf for at spare. I stedet for at nedbringe denne straf taler man om at indføre belønninger og begunstigelser for at få folk til at spare alligevel. Det er en mærkelig omvej og en mærkelig bagvendt politik.

Gennem ejendomsskylden og bygningskatterne rammer man den virksomhed, som det er at skabe boliger, butikker og kontorlokaler og hjem til mennesker. Op gennem årene har bygningsskatterne haft deres del af ansvaret for den bolignød, som stadig væk knuger befolkningen. Der er mange af bygningsmaterialerne, som er

kunstigt fordyret ved told, mange andre af dem er fordyret gennem restriktioner, og da bygningsmaterialerne er tunge og omfangsrige og næsten alle skal transporteres med lastbiler, kommer motorafgifterne og benzinskatterne til at tynge stærkt på byggevirksomheden og modvirke byggeriet. Mangelen af den gamle grundskyld har overalt fået byggegrundene til at stige, særlig i byernes omegn, hvor anlæg af baner og bilerne bringer efterspørgslen i vejret, og endelig spiller for byggeriets vedkommende den unormalt høje rente, vi har herhjemme, en meget stor rolle ved at fordyre byggeriet igennem meget store kurstab.

Huslejelovgivningen har medført ulighed for loven, med en kunstig lav leje i de gamle kvarterer, hvor ofte enlige ægtepar bor i 4, 5 og 6 værelses lejligheder, og en kunstig høj leje i de nye kvarterer, hvor de børnerige familier klumpes sammen i toværelses lejligheder, som ofte koster mere end de 6 værelses lejligheder. Derfor finder omflytningen, den normale rotation, ikke sted, hvorfor man ikke er i stand til at udnytte den boligmasse, som findes. Den bolignød, vi har, må derfor siges for en stor del at være politisk skabt.

Boligstøtteleven og hele statsfinansieringen af byggeriet har været med til at drive grundpriser, materialepriser, arbejds løn, mesterhonorarer, arkitekthonorarer og sagførerhonorarer op. Alt dette er drevet så stærkt i vejret, at de nye lejligheder, al statsstøtte til trods, er blevet så dyre, at unge mennesker ikke har råd til at bo i dem, fordi huslejen ofte kommer til at sluge en tredjedel af deres indtægt. Byggestøtteleven har et hovedansvar for den inflation, vi har herhjemme, og derfor trænger den til en revision, til en afvikling, til en liberalisering. Det vil i høj grad virke til at fremme boligbyggeriet, så folk igen kan få tag over hovedet.

Mange mennesker interesserer sig i denne tid stærkt for den nye ejendomsskyldvurdering, der viser, at både jordens og bygningernes værdi er steget. Der er nogle, som mener, at stigningen i jordværdien er en fiktiv stigning, en stigning, som ikke er reel. Dette er ikke rigtigt. Den er i virkeligheden reel, idet den pantegæld, som hviler på en ejendom, hvis værdi stiger, vil komme til at udgøre en mindre procent af værdien,

[Viggo Starcke.]

således at ejeren efter inflationen kommer til at eje en større andel af selve realværdien. I hvert fald kan man sige med sikkerhed, at de stigende jordværdier ikke tilhører jordejerne.

Så er der bygningerne. Der har retsforbundet allerede stillet forslag om, at beskatningen af bygninger igennem ejendoms-skylden ikke skal forhøjes ud over det nuværende, men skal fastlåses, noget, som allerede blev foreslået i grundskyldskommissionens betænkning. Det, som fra det radikale venstres side gennem det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard i går blev foreslået, nemlig at bygningsfradragene skulle forhøjes, er langt fra effektivt nok. Det, vi skal hen til, er, at afgifterne på bygninger ikke må gå i vejret.

Den formue, som folk har, kan de for en del investere. Kapitalen anbringes dels i maskiner, dels i skibe, dels i biler og bygninger, dels i store forretninger, men her kommer aktieselskabsskatterne ligesom de stramme afskrivningsregler til at virke hårdt på selve investeringen. Aktieselskabsskatterne, der udgør ca. 400 mill. kr. om året, kommer på denne måde til at hæmme det produktive arbejde.

Kreditindskrænkningen og den kæmpe-høje rente — Danmark har den højeste rente, vi nogen sinde har haft, den højeste rente i Europa — alt dette har medført, at mange små virksomheder må give op, og at nye virksomheder vanskeligt kan komme i gang, og det går ud over befolkningen, når man ikke kan skabe nye virksomheder, hvor nye hænder kan komme til at bestille noget. Samtidig har den høje rente virket ødelæggende på realkreditsystemet; den er med til at fordyre byggeriet og virker som en privat skat på indlåns- og udlåns-kapitalen, idet de mennesker, der skal låne, må betale den høje rente. Der finder meget store kurstab sted. Kreditforenings-obligationer udstedt i 1950 af Østifternes Kreditforening er således i løbet af kort tid faldet i kurs fra 98 $\frac{3}{4}$ til 74. Det har den ulykkelige virkning, at statslånet automatisk forøges, derigennem forøges automatisk den højtærede finansministers overtræk i nationalbanken, og inflationen fremmes yderligere, samtidig med at en stor del af

vejfondens motormillioner og den tvungne opsparings midler sandsynligvis opluges.

Tolden er også en skat, en lumsk skat, som indbringer statskassen ca. 150 mill. kr., samtidig med at den i form af toldbeskyttelse giver de toldbeskyttede virksomheders fabrikanter og aktionærer et beløb af mindst samme størrelsesorden. Den toldbeskyttede industri har altid rejst krav, og den toldbeskyttede industri har altid forlangt, at landbruget skal levere billig mad til industrien, men industrien vil til gengæld have det privilegium at have lov at lave dyre varer til landmændene. De fleste ministre i Danmark jamrer, når andre lande generer den danske eksport med told og restriktioner. Disse fremmede lande hindrer deres egen befolkning i at købe gode, billige varer, som befolkningen gerne vil have, og der er ingen grund for os til at gøre de andres dumheder efter. Told og restriktioner er ikke et privat anliggende, er knap nok et nationalt anliggende, for den slags foranstaltninger kommer til at virke som en slags økonomisk krigserklæring, som en slags unneutral handling, over for andre nationer.

Planerne om at skabe et europæisk fællesmarked må imødeses med levende interesse, selv om disse planer ser ud til at lide af den store skavank, at man i hvert fald i første omgang vil holde landbrugsprodukterne udenfor. Det er meget tåbeligt at gøre dette, og det er særlig tåbeligt af England, hvor den billige mad er et meget vigtigt råstof i den betrængte engelske industri. Men planerne om et europæisk fællesmarked må bevirke, at man reviderer sin indstilling til forhandlingerne om et nordisk fællesmarked, særlig fordi landbrugsprodukterne også her vil være undtaget. Det er forkert at sysle med de små ting, når der viser sig muligheder for at få de store fremskridt. Vi har den indstilling, at Danmark måske er det land i verden, der bedst kan vise et godt eksempel. Vi har i forvejen den laveste gennemsnitlige toldbeskyttelse i verden, uden at det har skadet os, og vi er det land i verden, der er mest interesseret i fri import. Ja men så lad os dog, sådan som retsforbundet har foreslået det, aftrappe vor egen toldbeskyttelse, og gør

[Viggo Starcke.]

man det ved at nedsætte de betalte toldbeløb med 20 pct. hvert år, vil man i løbet af 5 år have hele toldbeskyttelsen afviklet, uden at det har givet nogen chokvirkning, og så viser vi både de nordiske lande og de europæiske lande, ja, hele verden, hvordan det kan gøres.

I den højtærede statsministers tale var den eneste virkelige nyhed bebudelsen af en dumpingtold, som den højtærede finansminister kort tid efter åbningstalen fremsatte lovforslag om. Det er meget trist at se en så fremragende økonom som den højtærede finansminister i rollen som dumpingkandidat. Den næsten endnu mere ansete nationaløkonom afdøde professor Laurits Birck sagde i sin tid, at al tale om dumping er humbug, og at alle foranstaltninger imod dumping er humbug. Efter dette må det med den højtærede formands eventuelle tilladelse i fremtiden være tilladt at kalde alle politikere, som vil støtte et sådant forslag, for humbugpolitikere, i hvert fald hvis de er medlemmer af det konservative folkeparti, som professor Laurits Birck i sin tid tilhørte.

Der er jo det beklagelige ved det, højtærede finansminister, at det fremsatte lovforslag til lov om værn mod dumping m. v. ligefrem er grundlovsstridigt. I grundlovens § 43 står: „Ingen skat kan pålægges, forandres eller ophæves uden ved lov.“ I den højtærede finansministers forslag foreslås det, at finansministeren skal have bemyndigelse til med finansudvalgets tilslutning at pålægge, forandre eller ophæve en antidumpingtold. Dette er grundlovsstridigt. Finansudvalget er ikke lovgivende, og finansministeren er det aldeles ikke. Den højtærede finansminister bør derfor vogte sig vel for, at han ikke pådrager sig et mistillidsvotum eller ligefrem en rigsretsanklage. Han bør i hvert fald huske det gamle ord — jeg beder om formandens tilladelse til et kort citat —: „Klumpe-Dumpe sad på en tynd, tynd gren. Klumpe-Dumpe faldt ned på en stor, stor sten“ — og så får man se, om alle kongens penge og alle kongens mænd kan sætte ham sammen igen.

Se, toldkommissionen har været præsenteret for nogle tilfælde af såkaldt dumping; så vidt jeg er underrettet, har ikke et eneste

tilfælde kunnet holde for en undersøgelse. Måske er jeg dårligt underrettet, men det skyldes i så fald, at vi ikke her i salen har fået nogen beretning fra toldkommissionen. Den højtærede finansminister bør sørge for, at dette sker, og han burde have sørget for det, inden han fremsatte et sådant lovforslag. Må vi bede om at få eksemplerne frem her i salen, så dette lovforslag ikke skal kunne mistænkes for at skulle bruges som et skalkeskjul for protektionisme, hvilket det meget vel kan anvendes til.

Herhjemme i Danmark har man såmænd haft besvær nok med at udregne produktionsomkostningerne for smør. Hvordan vil man så udregne produktionsomkostningerne f. eks. for japanske varer? Vil man sende en sprogkyndig delegation til Japan, eller hvad er det, man vil? Det er en fuldstændig uløselig opgave. Jeg tror, man ganske jævnt skal holde fast ved, at billige varer altid er en fordel, i hvert fald for forbrugerne, og hvis et andet land sælger varer med statsunderstøttelse, så lad os købe, lad os få statsunderstøttelsen; så kan vi eventuelt reeksportere varerne med stor fortjeneste. Det skulle dog nødig gå sådan, at dette forslag ligefrem skal skræmme vore firmaer og vore forretningsfolk fra at købe billigt.

Forbrugsskatterne, også de forbrugsbegrænsende skatter, er et stort onde, og de rammer i meget stor udstrækning den jævne del af befolkningen; de rammer de arbejdsløse, som får understøttelse, de rammer de gamle, som får understøttelse, og de rammer de syge, som får understøttelse. Det er dog en ganske urimelig ting, at man først tager, og så giver man, og så går en del tabt i administrationen. De indirekte, usynlige skatter er i dag vokset så stærkt, at de er højere end de direkte skatter. De fleste folk aner det ikke. I det sidste nummer af Købmænds Nyt står der en række interessante oplysninger, som er beregnet af revisor Vendelbo-Kristensen, der er formand for Fri Næringsdrivendes Skatteyderforbund. Han undersøger en jævn familie på fader, moder og to børn, som har en indtægt på 12 800 kr. En sådan familie betaler i dag i personlige, direkte skatter 1 800 kr.; familien synes, det er mange penge, og tror, at det er nok med det. Men den dag familien opdager, at den ud over de 1 800 kr. må betale 2 400 kr. i forbrugsskatter og andre indirekte afgifter,

[Viggo Starcke.]

vil indignationen vokse; den kommer altså i alt af med 4 200 kr. i stedet for, som den troede, 1 800 kr. Det er simpelt hen 32 pct. af bruttoindtægten.

Jeg har en beregning for pristalsfamilien for 1956-57, mand, kone og to børn, indtægt 13 800 kr.; derfra går børnefradrag, forsikringsfradrag, transportomkostningsfradrag og skattefradrag, således at den skattepligtige indtægt bliver 9 800 kr. Der pålignes så en skat, som, når der er taget hensyn til børnetilskuddet, kommer til at andrage 1 826 kr., og denne skat falder ind under skattefradragetsretten. Men foruden de 1 826 kr. betaler pristalsfamilien i indirekte skatter og afgifter 2 600 kr., og de falder ikke ind under skattefradragetsretten. Det er derfor mærkeligt at se det konservative folkeparti, som er en så vældig forkæmper for skattefradragetsretten, samtidig kæmpe for at få lagt større og større dele af skatten over på den indirekte beskatning, som ikke falder ind under skattefradragetsretten. Pristalsfamilien kommer i alt op på et skattebeløb om året på 4 426 kr.; det er 32 pct. af bruttoindtægten og 45 pct. af den skattepligtige indtægt.

Må jeg tillade mig at spørge: hvorfor giver statistisk departement og den højtærede finansminister ikke befolkningen disse oplysninger? Det er nogle meget vigtige tal, som vil interessere enhver pristalsfamilie, men som enhver pristalsfamilie er holdt i uvidenhed om. Det er muligt, at disse tal kan korrigeres lidt i marginen, men så lad os få korrektionen frem.

Den lede tøjskat og den høje tekstiltold har gjort tøjet så dyrt, at mange mennesker — i hvert fald skrædderne — er ved at blive ruineret. Tekstilindustrien er kommet i vanskeligheder, og folk kan ikke få pengene til at strække til. Det skal ikke blive glemt, at det var socialdemokraterne og det radikale venstre og det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, som gennemførte denne udemokratiske og arbejderfjendtlige politik, der på forhånd oplugte hele lønstigningen fra i foråret. Det er ikke blot tekstilhandelen, og det er ikke blot skrædderne, der på denne måde rammes ligesom af en slags særskat; det samme gælder guldsmedene, det samme gælder restauratørhvervet, det samme

gælder radioforhandlerne, hvoraf mange er bragt til konkurs og til fallit. De indirekte, snigende forbrugsskatter er i dag større end de personlige skatter. De direkte skatter får rodemestrene løn for at opkræve, men de indirekte skatter må de handlende opkræve uden at få nogen løn derfor, og i dag opkræves der flere penge igennem butikshandelen, end samtlige rodemesterkontorer inddrager, nemlig 25 pct. flere til statskassen. Det udsætter butikshandelen for den uretfærdige mistanke, at det er den, der fordyrer varerne og snyder kunderne, og det er en uretfærdig mistanke, eftersom det er skatterne og renterne. I løbet af de fire år siden 1952 er de personlige skatter til staten steget fra 1,4 milliarder kr. til 1,7 milliarder kr., det er en stigning på 20 pct. Men i de samme fire år siden 1952 er „snigskatterne“ steget fra et lignende beløb som de personlige skatter, nemlig fra 1,37 milliarder kr. til 2 milliarder kr. Det vil sige, at medens de direkte skatter er steget med 20 pct., er de indirekte skatter steget med 50 pct.

Inflationen er i virkeligheden en skat på en del af befolkningen, en vilkårlig og tøjlesløs skat, som er særlig uretfærdig, fordi den på den anden side begunstiger dem, der har de store formuer og kapitaler anbragt i faste værdier. Inflationen rider de fleste europæiske lande som en mare, og at det kan gå herhjemme, skyldes dette, at de andre europæiske lande fører en lige så uansvarlig politik. Så kan man sige: ja men så gør det jo ikke noget. Og deroverfor kan man anføre den skotske økonom Douglas' ord, at det er rigtigt, inflation gør ingenting, bortset fra at den ødelægger civilisationen!

De tre store kronenedskæringer, som vi har set i løbet af de sidste 25 år, er tre mørke, forbryderiske pletter på dansk økonomis historie. Venstre har været med til dem alle tre; det radikale venstre har været med til dem alle tre; socialdemokraterne har været med til dem alle tre. Det var de konservative, der gav bolden op til den første kronenedskæring, men de var ikke med til den anden, ved Kanslergadeforliget, og de gik kun tøvende med til den tredje. (*Aksel Møller*: Vi gik ikke med til den tredje!). Nej, I gik ikke med, men der var konservative røster fremme om, at hvis man

[Viggo Starcke.]

havde nøjedes med at skære kronen ned med 28 pct.... (Aksel Møller: Det konservative folkeparti gik *ikke* med!).

Formanden: Jeg henstiller, at man påhører taleren i ro.

Viggo Starcke: Det konservative folkeparti gik med med det ene ben, med det højre ben! Retsforbundet er det eneste parti, der altid er gået imod ødelæggelsen af pengevæsenet.

Efter inflationen og statsbankerotten i 1813 var det Anders Sandøe Ørsted, som lagde ansvaret for pengevæsenets sanering ind under nationalbanken gennem oktrojen, og i de hundrede år, der gik fra 1814 til 1914, og hvori nationalbanken havde ansvaret, havde vi i Danmark ingen inflation og ingen kronenedskæring trods krige og trods kriser, indtil man gik bort fra guldet i 1914 og de radikale startede den første store inflation. Når derfor det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard taler om en truende inflatorisk bevægelse, som kommer til os udefra, har han delvis ret i dette, at prisstigningerne udefra spiller en rolle her, men det forklarer jo aldeles ikke den inflation, vi har herhjemme, som først og fremmest søger sin kilde i overtrækkene i nationalbanken, i byggestøtteloven, i toldpolitikken, i opretholdelsen af jordmonopolet og i en lang række andre forhold.

Lad os derfor igen lægge ansvaret for pengepolitikken ind under nationalbanken. Finansministre kan erfaringsmæssigt vanskeligt modstå fristelsen til at gå på røvertogt og overtrække kontoen i nationalbanken, særlig når finansministeren ikke er i stand til at sælge sine statsobligationer, simpelt hen fordi folk ikke har tillid til dem eller ikke vil købe dem til den kurs, der er sat på dem. Nationalbanken bør have lov til at nægte finansministeren kredit, men der er det ulykkelige ved det, at finansministeren har skrevet under på den veksel, som hedder byggestøtteloven, med de fire gamle partiers kontrasignatur. Byggestøtteloven er en af hovedårsagerne til inflationen, og dertil kommer det ødsle forbrug af offentlige midler, som finder sted på mange områder, hvor ingen har det økonomiske ansvar. Selv om guldmøntfoden i sin tid havde visse mangler,

var den dog hundrede gange bedre end det system, vi har haft, siden vi kom væk fra den.

Vi må have bragt orden i pengevæsenet og orden i den offentlige økonomi, for ellers kan vi ikke skabe tillid til opsparing, til kapitalinvestering og til skabelsen af nye virksomheder med arbejdsmuligheder. Se til Schweiz! Schweiz har ingen inflation, Schweiz har ingen skattestigning og ikke andre prisstigninger end dem, der kommer udefra. Se til Vesttyskland! Vesttyskland har et stabilt, sikkert pengevæsen, har grejst sin økonomi, har store finansreserver. Professor Wilhelm Röpke i Genève har den store del af æren for resultaterne både i Schweiz og i Vesttyskland, og jeg vil derfor gentage min opfordring til den høje regering om at indbyde professor Röpke som rådgiver ved udformningen af en økonomisk politik i Danmark. Det kan ikke gøre skade, det kan sandsynligvis gavne, og der er ingen skam i at søge råd hos en erfaren mand, som har lysende resultater at pege på. Og vil man ikke søge råd uden for landets grænser, så kan man søge råd hos retsforbundet, som har sagt det samme igennem årene. Vi er i stand til at løse dette problem, men de 4 gamle partier har vist, at de ikke kunne løse det; de er blevet ved med at pumpe penge ud og så at suge en del af dem ind igen gennem skatter, og på den måde slår man erhvervslivet og arbejdslysten til invalider.

Skatterne, prisstigningerne og statsadministrationen har skabt en udbredt misfornøjelse og utryghed i befolkningen. Man har af et godt og humant hjerte forsøgt at afhjælpe denne utryghed igennem understøttelser og igennem folkepension. Denne utryghed skyldes ikke naturens karrighed, denne utryghed er politisk skabt. Retsforbundet er principielt tilhænger af forsikringstanken og har altid peget på, at den vigtigste opgave er at fjerne årsagerne til utrygheden for fremtiden, således at de, der er unge i dag, ikke skal behøve at få understøttelse, når de bliver gamle. Men vi er tilhængere af en virkelig og rundelig hjælp til de mennesker, der er gamle i dag og ikke kan blive unge igen, og som uden skyld er kommet i nød.

Vi havde derfor ønsket ved folkepensionen at få gennemført en friere adgang til

[Viggo Starcke.]

større indtægt og opsparing, vi havde ønsket samme sats på landet, i byerne og i hovedstaden, vi havde ønsket at begrænse folkepensionen til den gruppe i befolkningen, der virkelig trænger dertil, i stedet for at udstrække den også til de rige; vi havde ønsket, at spørgsmålet om tjenestemændene, som nu tvinges til at betale uden at modtage, var blevet ordnet i forvejen, og vi havde ønsket, at de besparelser på de offentlige budgetter, som der var blevet givet løfte om, var blevet gennemført, inden man gik til gennemførelse af folkepensionen, som nu vil koste nye millionskatter. Derfor stemte retsforbundet imod folkepensionen. Den vil ikke give tryghed, og den vil ikke give tilfredshed, men den vil meget hurtigt stimulere de forskellige partier til at fremkomme med nye overbudsforslag — og så går auktionen igen. Den vil lægge en hård byrde på andre.

Vi ser tilmed det beklagelige, at flere og flere af vore unge udvandrer. Staten giver ligefrem hjælp til udvandring. Først opfører, underviser og uddanner man ungdommen, og når den så gennem store bekostninger er nået frem til at kunne gøre en indsats i produktionslivet, eksporterer man det færdige produkt, og oven i købet den dygtigste, den mest selvstændige og initiativrige del af de unge. Det er en underlig bagvendt politik også her, og det er i hvert fald ikke en statsopgave i Danmarks interesse.

Hvor er egentlig trygheden henne? Alle mennesker er urolige for fremtiden. Man taler om en velfærdsstat — hvor er velfærden henne? Det er kun det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, der ser ud til at befinde sig vel. Der er problemer nok at tale om, lige fra Suezkanalen til Danish Milk-sagen, Pinstrups monopolønsker og en masse andre ting, men jeg skal begrænse mig til det, som vi fra retsforbundets side mener bør tages op på det økonomiske område.

Det forslag om grundstigningsskyld, som finansministeren vil genfremsætte, er et fremskridt, men det er kun et lille fremskridt, og det er et utilfredsstillende fremskridt. Vi mener, at hele den samfunds-skabte jordværdi tilhører samfundet og ikke blot de fremtidige stigninger. Grund-

skyldskommissionen har anvist en løsning, med stort flertal bag sig, som dækker et flertal i befolkningen og i denne sal, og retsforbundet har, efter at den højtærede finansminister i foråret fremsatte sit grundstigningsskyldforslag, fremsat et forslag om fuld grundskyld på linje med kommissionens forslag. Vi ønsker fra vor side, at hver eneste øre, som grundskylden og grundstigningsskylden giver, skal bruges til at nedsætte skatterne på arbejde og omsætning.

Selv om grundstigningsskylden vil modvirke jordspekulation, er det først den fulde grundskyld, som vil give det helt store resultat, åbne vejen for den store skattnedsættelse for den jævne befolkning og vil være den eneste vej, der kan åbne adgang til arbejdsmuligheder, til jorden uden købesum både for landbouddommen og for arbejderungdommen i byerne, sådan som vi har det for en lille del af Danmarks jord efter jordlovene af 1919, hvorefter man kan overtage jord uden købesum. Samtidig vil grundskylden være det stærkeste værn og våben imod inflationen; den vil fjerne en betydelig del af den kunstige købekraft, som opstår ved ufortjente stigninger, og den vil lette gældsbyrden, som i dag sluger millionbeløb i prioritetsrente, der i virkeligheden er en grundrente. For hver tusind kroner, befolkningen betaler i jordrente som prioritetsrente, der ikke går til samfundet, må samfundet tage andre tusind kroner i skat, således at befolkningen kommer til at betale to gange, med begge hænder, og denne dobbeltudgift driver priserne op og driver derigennem skatterne yderligere op. Hvis vi lader de 1 000 kr., som nu går til den private lånekapital, gå ind i samfundets kasse, kan skatterne nedsættes øjeblikkelig med det samme beløb, så man kun kommer til at betale én gang i stedet for to gange. Det vil drive priserne ned, og når priserne går ned, går pristallet ned og derigennem det offentliges lønudgifter, og så kan skatterne sættes ned en gang til.

Selve overgangsproblemet kan løses på flere måder. Der er nogle, der mener, at det tab, som opstår ved ødelæggelsen af den falske kapital, skal bæres af jordejerne, andre peger på obligationsejerne, atter andre peger på andre former for formue, og nogle mener, at det er det fremtidige ar-

[Viggo Starcke.]

bejde, der skal betale. Vi fra vor side mener, at det er de formuer, som er skabt i fortiden gennem jordspekulationen, der skal betale, men da man ikke kan finde dem, fordi penge kan bevæge sig fra jord til aktier og fra aktier til varelagre, kan vi ikke ramme dem nøjagtigt. Vi ved blot, at hovedmassen af de penge, der er tjent ved jordspekulation, ligger inden for den samlede formuemasse, og derfor vil den rimeligste løsning være i en overgangsperiode at lade dem betale en udligning til skødehaverne.

Dette er vort første bidrag til løsning af krisen, og det kan gennemføres den dag, de radikale vil være med. Retsforbundet rejste en lille del af jordspørgsmålet i borgerrepræsentationen gennem protesten mod den sindssyge ordning vedrørende Østifternes Kredittforening. Dengang grinede de radikale ad fru Gudrun Bjørner, som rejste spørgsmålet. Det ærede medlem hr. Rager forsøgte at latterliggøre det, hvorved han desto værre er kommet til at latterliggøre det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, som nu har taget sagen op.

Men fra det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard hørte man, så vidt jeg var opmærksom på det, ikke et eneste ord om grundskylden, om løsning af jordspørgsmålet, om virkeliggørelse af husmændenes vigtigste krav. I årenes løb har der i Dagens Nyheder stået op imod 100 kronikker, først skrevet af det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre), dernæst af det ærede medlem hr. Johs. Christiansen, og ikke en eneste af disse kronikker har handlet om fuld grundskyld. Dette er fuldstændig afslørende. I stedet for at søge en løsning gennem grundskylden, som husmændene ønsker det, kommer det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard og vil allernådigst tilkaste husmændene lidt tillægsjord. Det er for billigt.

Retsforbundets andet bidrag er forslaget om en aftrapning af tolden og toldbeskyttelsen. Det vil give billigere varer, og det vil give lavere skatter. I løbet af 5 år kan

vi uden chokvirkning for erhvervslivet gennemføre denne frigørelsesreform. For hver 1 000 kr., der betales i told, betales der i dag samtidig 1 000 eller 2 000 kr. ekstra til den toldbeskyttede, restriktionsbeskyttede kapital. Det vil sige, at ved frigørelsesværket vil befolkningen spare meget, meget større beløb end det, der går ud af statskassen. Den ulempe, som en enkelt toldbeskyttet virksomhed måske vil føle den kommer ud for, opvejes ved, at andre virksomheder mister deres toldbeskyttelse, således at de varer, de skal levere, bliver billigere. Derigennem er vi i stand til at billiggøre produktionen og forhøje vor konkurrenceevne i udlandet.

Vort tredje bidrag er det forslag, vi har stillet om restriktionernes afvikling og derigennem ophævelse af varedirektoratet. Også dette vil billiggøre varerne og sænke skatterne, og det vil samtidig indskrænke administrationen.

Vort fjerde bidrag er forslaget om ophævelse af prisdirektoratet, som jo ingenlunde har formået at hindre prisernes stigning. Prisloven kan samles i en eneste paragraf: alle prisaftaler er forbudt.

Vort femte bidrag er forslaget om næsten omgående bortfald af den lede tøjskat. Det vil billiggøre tøjet for alle dem, der skal købe, det vil lette butikshandelen for alle dem, der skal sælge, og det vil give bedre vilkår for tekstilindustrien, som skal producere disse varer.

Vort sjette bidrag er forslaget om skattefrihed for overarbejde. Vi indrømmer, at det er et lille bidrag, men det har sin berettigelse deri, at hvis man gør overarbejde skattefrit, vil meget arbejde blive taget op, og der vil blive produceret varer, som i dag ikke bliver produceret, fordi skatten virker afskrækkende.

Vort syvende bidrag er forslaget om, at der optages forhandlinger med nationalbanken om overgang til et sikkert pengevesen, så man bliver i stand til at standse finansministerens overtræk og derigennem føre et virkeligt stød imod inflationen og

[Viggo Starcke.]

igen skabe tillid til pengene og tillid til opsparingen.

Herunder kommer så byggestøtteleven ind i billedet. Den skal afvikles, den skal liberaliseres. Gør man det, vil man, hvis man samtidig gennemfører grundskyld, meget let kunne afvikle huslejeloven, og man vil så kunne gå bort fra de dyre penges politik, fra den høje rente og fra kreditindskrænkningen, som i dag kvæler erhvervslivet.

Endelig kræver vi store offentlige besparelser, ikke bare tilskuddene til kaninavl og til statens husholdningsråd. Vi mener også, der kan spares på det kgl. teater. Vi mener, at byggestøtteleven er et område, hvor der kan spares, endvidere varedirektoratet, prisdirektoratet. Ved en gennemgang af hele overadministrationen i staten og min sandten også i kommunerne og sygekasserne vil der kunne spares meget store beløb.

Der er fra forskellig side peget på besparelser på forsvarsudgifterne. Forsvarsudgifterne er høje, men de udgør trods alt kun den ene milliard af de syv milliarder, som skatterne omfatter. Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard syntes i sin tale i går at mene, at der ikke er andre væsentlige sparemuligheder end forsvarsudgifterne, og han slyngede et tal ud i luften og forlangte militære besparelser for det beløb. Men han sagde ikke et eneste ord om, hvor disse besparelser inden for militæret skal findes, hvad det er, der skal spares på. Er det mandskab? Er det våben? Er det ammunition, eller er det kaserne? Der har retsforbundet peget på kaserne. Vi mener, at i det øjeblik, man går over til det schweiziske system med spredning, vil man kunne standse det kostbare kasernebyggeri, spare mange penge, spare arbejdskraft, der kan sættes ind i byggeriet, og samtidig vil man give mandskabet den forøgede sikkerhed, som det er at bo i hjemmene i stedet for at bo sammenklumplet i kaserne, og dette kan gennemføres uden at forringe forsvarrets effektivitet, hvilket det ærede medlems forslag ikke kan.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard synes ikke at tage noget hensyn til de forpligtelser, som Danmark har påtaget sig i henhold til sit medlemskab af Atlantpag-

ten, og hvis man bringer forsvaret ned under effektivitetsgrænsen gennem politisk bestemte besparelser, så var det dog meget mere radikalt at spare det hele. Hvorfor ikke stille forslag om det? Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ser ud til gerne at ville have læ uden læhegn. Og det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard sagde ikke et ord om den tvungne værnepligt. Har de radikale mistet deres kærlighed til frivillighedssystemet? Frivillighedssystemet er fuldt gennemført i Canada, England tænker på at gå over til det, i Vesttyskland svæver det endnu på vippen, i De Forenede Stater har Stevenson i spidsen for demokraterne krævet overgang til frivillighed, ligesom retsforbundet altid har gjort det herhjemme. Det er en kendsgerning, at to frivillige er mindst lige så meget værd som tre tvangsudskrevne. Det vil sige, at går vi over til frivillighed, så kan vi nøjes med et mindre antal soldater med den samme effektivitet og derigennem opnå virkelige besparelser og rationalisering på dette område.

Danmark er det mest udsatte land i Europa, og Danmark er samtidig det land, som har de mindste forsvarsudgifter pr. hoved. Vore forsvarsudgifter er pr. hoved en tiendedel af dem, en amerikaner betaler. Så vidt jeg har forstået, er de radikales ideal Sverige, men Sveriges forsvarsudgifter er højere end de danske. Sverige får ingen våbenhjælp vestfra, hvilket vi gør, således at hvis det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard fik magt til at føre sin politik ud i livet, så ville hans forsvarspolitik blive den dyreste, som overhovedet findes. Da de radikale havde regeringsmagten i 1909-10, androg forsvarsudgifterne den samme procent af statsudgifterne, som de gør i dag.

Det skulle det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard fortælle det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Løjre). Det vil interessere ham. Under det andet radikale ministerium fra 1913 til 1920 lå forsvarsudgifterne i procent af statsudgifterne på det dobbelte af det, de gør i dag. Det skulle det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Løjre) fortælle det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, og så skulle de sammen gå ud og fortælle vælgerbefolkningen det, for det vil interessere den at høre.

Er det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard opmærksom på, at når han frem-

[Viggo Starcke.]

fører disse ansvarsløse tanker, så indtager han næsten altid samme standpunkt som kommunisterne og får som regel ros fra kommunistisk side? I hvis interesse tror det ærede medlem kommunisternes politik er? Har det ærede medlem nogen sinde gjort sig tanker om dette?

Se, det radikale venstre har en underlig historie. Det hed oprindeligt det radikale venstre med tryk på venstrepolitikken. Efterhånden blev det bare til de radikale, og ordet „radikal“ betyder egentlig rod, og roden er den del af træet, som øksen ligger ved. I Meyers fremmedordbog står der som definition af ordet radikal, at det også er et teologisk begreb, som betyder det radikale onde, arvesynden, det medfødte arvelige onde i mennesket, og i Meyers fremmedordbog står der om ordet „radikalisme“, at det er den syge at ville forbedre alting fra grunden af.

I går udtalte det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at socialismen som teori for længst var afgået ved døden, og han udstedte dens dødsattest. I går udtalte det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at liberalismen udåndede hin nat i 1933 ved Kanslergadeforliget. Den er altså død som en sild. Gamle Jens Baggesen sagde i sin Kalundborg Krønike:

„Og ingen, ingen moders sjæl
kan slå til gavns en død ihjel.“

Men han forregnede sig, for det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard er i stand til det kunststykke at lægge to døde fisk oven på hinanden og så sige klask, og så får han, hvad han selv kalder en betydelig luftforandring. Det er det, man kalder social-liberalisme. Social-liberalisme er en underlig blanding af to ting, der ikke duer, og i den nøgleposition, hvori det ærede medlem gang på gang har befundet sig op gennem tiderne, og i de politiske kriser har det ærede medlem aldrig nogen sinde fremsat et virkeligt forslag om at realisere en løsning af jordspørgsmålet gennem fuld grundskyld og om at frigøre handelen gennem fuld frihandel. Han har ligesom båret kappen på begge nøgleben i denne nøglestilling.

Til sidst skal jeg kort sige dette, at den jævne befolkning — og hele befolkningen — har i virkeligheden løst det økonomiske

problem i dag. Vi er i stand til at producere alle de værdier, vi har brug for; de vanskeligheder, vi står over for, er rent politisk skabt, og det er det høje tings opgave at fjerne disse politiske fejl, som skaber de ustandslige kriser. De veje, som de fire gamle partier hidtil har betrådt, har efterhånden ført os temmelig nær til den vej, som det femte gamle parti, nemlig kommunisterne, ønsker at betræde. Retsforbundet peger på en vej til frigørelse, nemlig den at fjerne vanskelighederne, at standse skattestigningen, at standse pristigningerne, inflationen og statsvældet, og når sammenbruddet nærmer sig, er vi parate.

A. Lyngø: Jeg takker den højtærede statsminister, fordi han i åbningstalen sagde, at „arbejdet med ophjælpning af det grønlandske samfund i erhvervsmæssig, social og kulturel henseende vil blive fortsat“,

og jeg takker den højtærede minister for Grønland for det store arbejde, der blev gjort i det forløbne år. De grønlandske problemer blev varetaget med nidkærhed og interesse, selv om der naturligvis endnu er punkter, der skal rettes. Ikke mindst bemærker jeg de rejser, den højtærede minister har gjort, og at han under besværlige forhold har tilbragt en stor del af året deroppe for at sætte sig ind i forholdene.

Det, jeg vil sige i dag, beder jeg det høje ting om ikke at opfatte udelukkende som kritik og krav. Det er et forsøg på at vurdere tingene fra et grønlandsk synspunkt, og jeg vil gerne indlede med at understrege de positive sider.

Udviklingen skrider godt frem. De store investeringer, der er gjort inden for sygdomsbekæmpelsen, i kulturel henseende og med hensyn til boligbyggeriet, giver grund til optimisme. Vel er spædbørnsdødeligheden endnu stor, men den er nedadgående. Mæslingeepidemierne, som vi tidligere frygtede, er snart et overstået stadium. Forbedringen af sundhedsforholdene må snart give sig udslag i erhvervslevet. Befolkningen vokser, og kårene er forbedret. Ernæringsmæssigt lever grønlænderen nu om stunder bedre end for 10 år siden, fordi de mange motorbåde

[A. Lyng.]

har udvidet fangstområdet og givet mulighed for større fangst. Pengeindtægterne er vokset betydeligt i de sidste 5 år.

Nyordningen har betydet meget for Grønland. Helt optimistisk bliver man, når man ser alle de mange unge, der nu flokkes om ungdomsskolerne. Stille, men uimodståeligt vokser kundskaberne og danskkyndigheden. Den nye realskole har haft en god start. Der bygges på kraft for at give Grønland en stærkere radiosender, der vil have stor betydning med hensyn til at få udstederne med. Det er rigtigt, at det nuværende Grønland i sproglig henseende er et i hovedsagen lukket land, men i skolen arbejdes der stærkt på at udvide danskkundskaberne. Radioen og de stærkt udvidede tosprogede blade arbejder her sammen med skolen og anden kulturel virksomhed. Mange grønlandssprogede bøger udgives også hvert år. Husholdningsskoler har holdt deres indtog og skal også nok hjælpe til med at udvikle den grønlandske kvinde.

Men endnu trænger vi meget til nye impulser og nyt blod i åndelig henseende. Danske lærere eller lærerpar i udstederne kan her gøre stor nytte. Vi må på alle områder udvide kontakten mellem Grønland og det øvrige Danmark, således som tilhørsforholdet forpligter os til. Jo flere bånd der knyttes, des hurtigere vil arbejdet gå. Den nylig oprettede turistforening fortjener opmærksomhed og støtte, også af kontaktmæssige grunde.

Om en enkelt følge af nyordningen vil det være passende at sige et par ord, nemlig spiritussens frigivelse. Det er en af de ting, man først spørger om hernede, og forholdene er nu ligesom mere afklarede til vurdering end lige efter frigivelsen for 1½ år siden. Der har været et betydeligt øl- og alkoholforbrug i hjemmene af hjemmelavet bryg for frigivelsen, og forbruget af importeret spiritus og vin er steget derefter. Hovedparten af alle lovovertrædelser er begået af berusede personer, men den egentlige kriminalitet synes ikke tiltaget efter rationeringens ophør.

Endnu foreligger der ikke tal, som belyser forholdene, men efter et foreløbigt, vistnok pålideligt skøn er stigningen i det store og hele mindre, end man havde ventet. For-

bruget af stærk spiritus pr. indbygger over 14 år var 2,2 l under rationeringen og 2,9 l i det første år efter frigivelsen. De tilsvarende tal for vin er 4,0 l og 4,8 l, men tallene skal tages med forbehold, fordi en nøjagtig analyse endnu ikke er foretaget. Det er dog værd at nævne, at et højt udviklet land som Sverige har de samme problemer nu efter motbogens afskaffelse, men de grønlandske forhold skal naturligvis bedømmes også på baggrund af en ringere økonomisk evne.

Jeg vil personligt mene, at når det hele ses på baggrund af, at Grønland har været tørlagt i 100 år, hvor overklassen alene havde ret til køb af spiritus efter social position, er forholdene efter frigivelsen ikke så slemme. Alt tyder på, at de åndelige mæslingeepidemier, som vi har gennemgået i de sidste år efter oplukningen af landet, har kulmineret, og at modstandskraften er ved at blive forøget. Men det tager naturligvis tid.

Under den højtærede ministers rejse i Angmagssalik har det vist sig, at forholdene dér desværre lader meget tilbage at ønske. Jeg har både af aviserne og de rapporter, der er tilgået os, set, at der ikke har været fremskridt, men måske snarere tilbagegang i boligforholdene. En gennemsnitsindtægt på 250 kr. årlig pr. erhverver og 67 kr. pr. individ i 1954 med danske priser i butikkerne har ikke kunnet forbedre de økonomiske tilstande og boligerne, selv om sundhedsforholdene ikke er værre end andre steder i Grønland.

Jeg synes derfor, at det er påskønnelsesværdigt, at den højtærede minister har gjort den indsats at hæve sælskindspriserne for at mildne nøden og gjorde de første skridt til at bygge fiskehuse og hermed indledede arbejdet på at forbedre de økonomiske kår for befolkningen.

Hovedårsagen til stagnationen har naturligvis været den geografiske isolation, idet området er næsten utilgængeligt, samt det ensidige, svigtende erhverv og endelig mangelen af et politisk organ, der kan hæve stemmen til andre dele af Danmark. Det er derfor vor vanskelige opgave at overveje, om det endnu ikke er muligt at udvide nyordningen til Østgrønland og give det en repræsentant i landsrådet.

I det store og hele er det gået godt med erhvervene og produktionen i den forløbne

[A. Lyngø.]

tid, bortset fra at det gik dårligt med den vigtige klapmydsfangst i den allersydligste del i år. Befolkningen har så godt som ingen forsyninger af spæk, det grønlandske smør, som har stor betydning i ernæringsmæssig henseende til vinteren. Jeg vil bede ministeriet for Grønland have opmærksomheden henvendt herpå, idet der let kan blive nød, såfremt det bliver streng vinter med svigtende fangst. I det hele taget trænger forholdene i den allersydligste del af landet til særlig opmærksomhed, idet fiskeriet for det meste drives med kajaker og robåde og alt for få motorbåde, ligesom der hersker vanskelige reparationsmuligheder i det store distrikt. Om vinteren er der som regel dårlige erhvervs- og indtjeningsforhold, der burde søges afhjulpet, med uheldige følger for ernæringsforholdene og de sociale forhold. Ellers er det gået normalt med sælfangsten, der endnu har betydning for de nordlige distrikter.

Med hovederhvervet — fiskeriet — er det gået godt, idet fiskeproduktionen har overfløjet det sidste års produktion på samme tid. Det er blevet rekordfiskeri. Dette resultat er tilfredsstillende, navnlig på baggrund af, at usædvanligt, vinterligt vejr med kulde i begyndelsen af sommeren har sinket fiskeriet stærkt så godt som alle vegne.

Det er mærkbart, at interessen for fiskeriet atter er stigende. Jeg har dog set udtalelser, der er fremsat offentligt i Grønlandsposten fra ansvarlig side, og som gik ud på, at det har været en skuffelse, at fiskeproduktionen i 1955 ikke er steget så meget, som man kunne forvente efter forhøjelsen af fiskepriserne i fjor. Jeg synes ikke, at der lå en rigtig vurdering af forholdene bag en sådan forventning. Man må nemlig huske, at det har været nødvendigt at forhøje fiskepriserne for at råde bod på den fiskerimæssige krise, der i adskillige år standsede udviklingen af produktionen og har reduceret fiskernes antal stærkt. Men jeg tror ikke, at nogen med rette kan forvente, at de mange fiskere — 500 i antal — som de små priser har jaget fra erhvervet, og som i mellemtiden har fundet anden beskæftigelse, pludselig kan vende tilbage til erhvervet, selv om nogle har gjort det.

Det fremgik af landsrådsforhandlingerne i år, at det overskud af fiskeriet, der over-

føres til konjunkturudligningsfonden, nu er stærkt formindsket, navnlig på grund af prisforhøjelsen i fjor. I 1954 blev der overført 600 000 kr., men kun 80 000 kr. i 1955.

Der er grund til at mene, at der på grund af stigende udgifter til arbejdsløn ifølge arbejdsoverenskomsten i Godthåb i år og stigende varepriser på verdensmarkedet kommer underskud i erhvervsvirksomheden næste år, men selv om der bliver det, synes jeg, det vil være uheldigt at sænke priserne, som det allerede er sket for rundfiskens vedkommende, eller på anden måde fordyre fiskernes driftsudgifter. Nu er interessen for fiskeriet atter vokset, og vi må gøre alt for at bevare den. Det har for Grønland stor interesse at få trukket ungdommen derhen, hvor de største beskæftigelsesmuligheder er. Man skal derfor passe på, at den kgl. grønlandske handels økonomiske interesser i at opnå regnskabsmæssig balance ikke influerer på dette mål. Man skulle hellere på en eller anden måde lade samfundet dække et mindre underskud i erhvervsvirksomheden fremfor at svække hovederhvervets konkurrencedygtighed.

I den forbindelse kan man som et iøjnefaldende fænomen pege på, at medens adskillige danske landsmænd efterhånden har bosat sig i Grønland og på flere måder som gavnligt incitament har udvist initiativ, er dette ikke tilfældet for fiskeres vedkommende. De få, der har forsøgt, overgik ofte meget hurtigt til lønnet beskæftigelse, til trods for at en betydelig mængde danske og færøske fiskere, der fisker i indre farvande i Grønland og sælger fangsten til andre institutioner end den kgl. grønlandske handel, bliver ved med at komme og fiske. Som forklaring hævder både grønlandske og færøske fiskere, at den nuværende pris på 34 øre pr. kg for afnakket, flækket og omhyggeligt vasket torsk uden skønhedsfejl vanskeligt kan forrente det moderne materiel, fiskerkuttere, som de grønlandske fiskere nu er begyndt at erhverve. Fiskeriet kan give godt udbytte på visse områder en kort sæson i bundgarnstiden, men til andre tider går hele fortjenesten til afbetaling, forrentning, forsikring og andre driftsudgifter, så at fiskerne kun får en urimelig lille fortjeneste. Dette standpunkt støttes af erhvervsstøtteudvalget og landsrådet, som

[A. Lyngø.]

siger, at det ikke betaler sig at anvende fiskerkuttere til torskefiskeri.

Deroppe siger man, at grønlænderne og de indvandrede danske har stor fordel af skattefriheden og gratis lægehjælp og tandlægehjælp. På den anden side køber de grønlandske fiskere produktionsmateriel, som kun lige så høje fiskepriser som i andre lande kan lovere. Indhandlingsprisen er betydeligt lavere end den, der opnås af andre danske fiskere, bl. a. på grund af distributionsudgifterne. Priserne på brændselolie, benzin og salt og hermed driftsudgifterne er højere for de grønlandske fiskere. Endelig er reparations- og vedligeholdelsesudgifterne betydeligt højere end tilsvarende takster i Danmark.

Derfor må man hævde, at skal der banes vej for mere moderne fiskeri, herunder søgående fiskeri, der alene kan forøge produktionen for alvor, eventuelt med deltagelse af indvandrede danske statsborgere, således som landets placering for fiskeriet synes at betinge, må priserne hæves. Man må også hævde, at hvis dette kan gennemføres, kan de grønlandske fiskere temmelig snart omstille fiskeriet til søgående fiskeri, i hvert fald på de store fiskebanker, der jo ligger lige uden for kysten og er mere fiske- rige end fjordene. Grønlænderne har jo mange gange bevist, at de er i stand til at drive søgående fangst i Davisstrædet med langt mindre fartøjer.

Det prekære og afgørende spørgsmål er imidlertid, hvem der skal betale udgifterne, når priserne skal hæves, således at de i hvert fald kommer på højde med de priser, der opnås i Færingehavn. Vi ved, at det er meget vanskeligt at gøre det lille, primitivt drevne grønlandske fiskeri rentabelt. Hvis man lod verdensmarkedspriserne bestemme alene, har vi allerede nået maksimalpriser. At rationalisere hele fiskeriet for derved at mindske udgifterne er der endnu ikke forudsætninger for.

Kan man ikke tænke sig at lade de amerikanske militære baser i Grønland betale afgift til fordel for det grønlandske erhvervsliv? En sådan afgift med det formål at hæve indhandlingspriserne for fiskeri og fåreavl og bygge fiskerihavne kan gøre stor gavn på det nuværende vanskelige opbygningsstadium. Tanken er ikke urimelig for mig. Det

er kun naturligt, at husejeren forlanger husleje, selv om lejen delvis betales også i ejerens egen interesse; for det er jo ham, der har bygget det kostbare hus og skal vedligeholde det. Det er mig bevidst, at jeg her befinder mig på det storpolitiske område, hvor jeg absolut ikke er stedkendt, men vi må alle lægge hovederne i blød for at finde ud af, hvad der kan gøres for at gøre Grønland til en mindre byrde for danske skatteydere.

En opbygning af erhvervene er en livsbetingelse for Grønland, så meget mere som det grønlandske erhvervsliv, der tidligere har bekostet hele Grønlands økonomi, yder et alt for ringe bidrag. Vi må gøre alt for at gøre Grønland mere økonomisk bærekraftigt. Ingen kan garantere, om Danmark fortsat vil have evne og vilje til at ofre så mange millioner kroner årligt på Grønlands opbygning. Man har ofte en fornemmelse af, at skatteyderne knurrer, og at det ulmer under overfladen, når der offentligt spørges: hvorfor skal Danmark blive ved med at øse så mange millioner kroner ud til Grønland og Færøerne uden at få noget til gengæld? Det er heller ikke heldigt og befordrer ikke en rank ryg hos den opvoksende ungdom at vokse op under fornemmelsen af at stå i alt for stor gæld til andre.

Forskellige forslag vedrørende fåreåvlen er atter i år fremsat under landsrådsmødet til velvillig overvejelse i ministeriet. De store økonomiske vanskeligheder for at starte en bedrift drøftedes, og det blev hævdet, at Grønlandskommissionens planer om at udlåne traktorer til at skabe marker til fåreholderne kun langsomt realiseres. Bestanden af får forøges atter, og der er ca. 15 000 slagtedyr i år. Men tilgangen til erhvervet er desværre stadig yderst minimal, og den egentlige årsag er efter min mening stadig de små indhandlingspriser. Nu er priserne ganske vist steget lidt, indtil 1 kr. 20 øre pr. kg levende vægt, således at et lam koster 35-40 kr., men det er endnu for lidt til at tiltrække ungdommen. Nogle fåreholdere, der har mange hundrede får, har ganske vist betragtelige indtægter, men gennemsnitsindtægten for de 225 fåreholdere i Julianehåbdistriktet er endnu minimal. Priserne er således langt under priserne på Færøerne og i det øvrige Danmark trods omtrent samme leveomkostninger og højere

[A. Lyng.]

omkostninger til hus og stald. Hertil kommer, at de klimatiske forhold er vanskelige. Dybsne og isfod — islag på land — truer i den lange vinter, og nattefrost kan ødelægge sommerafgrøden. Kun normalt gode priser kan anspre til større tilslutning til erhvervet

Boligbyggeriet er et vigtigt kapitel for sig. Det er glædeligt at se de mange nye huse, der er bygget i de sidste 3 år for boligstøttemidler; men befolkningen øges hvert år med 750 indbyggere. Endvidere har stigninger på prisen for byggematerialer og arbejdsløn bevirket, at der bygges færre huse for samme beløb. De til rådighed stillede midler kan ikke dække det øgede boligbehov, hvorfor landsrådet i år har indstillet, at den årlige bevilling på 6 mill. kr. forhøjes eventuelt med 2 mill. kr. Dette til velvillig overvejelse inden finanslovsforslagets fremsættelse.

Det er en storslået og uegennyttig tanke, der står bag boligstøttebekendtgørelsen, der for lempelige renter og statstilskud på 50-65 pct. har søgt at forny de mange dårlige huse, som til dels ikke er værdige til menneskeboliger. Men billigørelse af husbyggeri, der er dobbelt så dyrt som i det øvrige Danmark, er et spørgsmål om oparbejdelse af en i Grønland bosat håndværkerstand, som ikke skal have sine rejseudgifter, opholds- og kostudgifter dækket og heller ikke præmie for at have taget arbejde fjernt fra hjemlandet — så vil fordyrelsen nemlig kun ligge i fragtudgifterne. En sådan håndværkerstand har vi imidlertid endnu ikke; den er i hvert fald for lille endnu, og man må beklage, at denne sag, der har så stor interesse som led i en billigørelse af byggeriet, er stærkt forsinket. Landsrådet siger derfor i år, at man snarest bør søge en løsning på hele lærlingeproblemet. Det indstillede, at lærlinge, som er uddannet i Grønland, kan aflægge svendeprøve deroppe.

Vedrørende arbejdskraften kan man også påpege, at vi efterhånden har mange arbejdsløse i byerne om vinteren, der eventuelt kan indsættes som hjælp i husbyggeriet efter en vis uddannelse. Jeg tror i øvrigt, at vi ved siden af den nuværende låneordning har brug for en anden med mindre statstilskud.

I denne forbindelse kræver de grønland-

ske lønninger en særlig omtale. Det er ingen hemmelighed, at der i Grønland fortsat er en stor utilfredshed med lønningerne, og landsrådsmødet i år bar delvis præg deraf. Der tales i referaterne om — jeg anmoder om formandens tilladelse til et kort citat — at

„mange udstedsbestyrere samler sig stor gæld . . . fordi lønnen kun er lige til øllet.“

Det betyder, at lønningerne er så små, at det mange gange har ført til demoralisation. Man har ikke gjort sig umage med at oplære de unge, der skal ud til udstederne til stillingerne, og lønnen er så lille, at det er gået galt mange gange.

Jeg talte med en yngre udstedsbestyrer i sommer. Han bestyrer et temmelig stort udsted med i 1955 en indhandling på 200 000 kr. og en udhandling på 370 000 kr. Det er et stort økonomisk ansvar, men han oppebærer efter eget sigende for tiden en månedlig løn på kun 408 kr. og ingen betaling for over- og helligdagsarbejde; han har ganske vist en del procenttillæg fra fiskeriet, men det er betaling for endnu et ekstra arbejde, der kræver meget. Og han er kun et eksempel blandt mange.

Det er en kendt sag, at de unge nødig vil ud til udstederne, selv om nogle stadig er taget derud. Lønnen er kun 350—400 kr. pr. måned, hvoraf huslejen betales. Det kan en familie ikke leve af, og hvad værre er: udstedsbestyrerens og den grønlandskuddannede lærers samfundsmæssige position undergraves af sådanne lønninger. Når den, der har et betydeligt økonomisk og åndeligt ansvar ude i en udpost, må nøjes med en mindre løn end den, en almindelig ufaglært arbejder i Grønland har i dag, må dette forhold bringes til ophør som et fejlgreb.

Men det er ikke alene udstedsbestyrere og kateketer, der drejer sig om. Grønlandskuddannede håndværkere, specialarbejdere, handelsbetjente, jordemødre og politibetjente, over halvdelen af bestillingsmændene i Grønland, alle de, der sidder i 4. lønningsklasse efter bestillingsmandsregulativet, har en begyndelsesløn på 350 kr. og en slutløn på 390 kr. pr. måned, medens slutlønnen i 3. lønningsklasse er 500 kr. De har ganske vist ingen direkte skatter og har gratis læge — men hvor meget betaler samme samfundsklasse i skat og til sygekasse her-

[A. Lyngø.]

enede? Reallønnen er ikke den samme, den er betydeligt lavere. Værst er det imidlertid for pensionister og enker efter bestillingsmændene, idet de skal klare sig med en dværgpension, beregnet efter sådanne lave lønninger. Lønnen står i skrigrædende misforhold til tidens krav.

Det er fra grønlandsk side stærkt understreget, at det vil være uforvarsomt at vente med en revision, indtil lønningskommissionen har afsluttet sit arbejde. Lønningskommissionen har arbejdet i et par år, og ingen ved, hvornår den afslutter arbejdet. Derefter går der vel også en tid med at lave nye regulativer, såfremt sådant bliver besluttet. Så længe kan man ikke vente, og jeg foreslår, at en foreløbig regulering finder sted. Endnu er der i øvrigt ingen grønlandsk repræsentant inddraget i lønningskommissionens arbejde.

Et andet stort spørgsmål er de vanskelige vandforsyningsforhold. Uden vand ingen civilisation. Flere steder drikkes endda sundhedsfarligt vand. Det er statens og kommunernes opgave at forbedre forholdene i den kommende tid.

Det fremmede fiskeri, trawlfiskeriet, langs Grønlands kyster er stadig udvidet og er blevet generende for fiskeriet. Landsrådet har under samlingen i år udarbejdet et forslag til en udretning og hermed udvidelse af søterritoriet. Jeg anbefaler sagen til velvillig overvejelse i regeringen.

Sidst i sommer kom der canadiske ekspeditioner til Vestgrønland for at undersøge mulighederne for bygning af en omladningshavn til jernmalmeeksport fra Ungavabugten i Labrador. Det har ikke mindst for folketingsinteresse, inden beslutning bliver taget om at afgive en sådan havn, at få at vide, under hvilke betingelser det kan ske.

Hans Schmidt: Det er jo givet, at forholdene i grænselandet — og på begge sider af grænsen — har min særlige interesse. Der er jeg valgt af slesvigsk parti, og der bor og bygger jeg; dér mødes det danske folk og det tyske folk i et bredt bælte, og ved grænsen mødes den danske stat og den tyske stat.

Det er derfor med interesse, jeg har hørt den højtærede statsministers udtalelser om

forholdene i og forholdet til Sydslesvig. Det er ord, jeg kan anerkende ikke blot med hensyn til Sydslesvig i direkte sigte, men også i overført betydning med hensyn til Nordslesvig. Der er efter de dansk-tyske forhandlinger fulgt en rolig linje også her. Vi har fået ønsker opfyldt, men der er endnu forhold, som jeg håber på at få rettet, og som jeg vil tillade mig at fremføre senere. Også den højtærede statsministers løfte til de danske sydslesvigere om fortsat at ville følge forholdene med varm interesse og om fortsat støtte til det kulturelle arbejde kan jeg bifalde.

Det kan måske virke overraskende, at jeg som repræsentant for de tyske nordslesvigere kan bifalde en så storslået støtte, for ud fra det tilsvarende syn på grænsekamp kunne det modsatte vel ventes, eller at jeg i hvert fald forbigik dette i tavshed. Men bortset fra det utænkelige, at det danske folk og det høje ting skulle lade sin forpost på den anden side grænsen i stikken eller blot lade den lide mangel, så ser jeg som tysk nordslesviger dette forhold i et helt andet perspektiv end det, hvor det kulturelle arbejde betragtes som et kampmiddel for statspolitiske mål. Sagt i få ord er perspektivet dette, at de midler, som i en vis paritet måtte tilflyde mindretallene fra deres respektive folk, må føre til, at grænselandet som helhed udvikler sig til et kulturcentrum af format og i samklang med det mål, jeg er talsmand for: et dansk-tysk fællesskab i grænselandet som en formidende faktor i forholdet mellem det danske folk og det tyske folk. Jeg vil sige det så stærkt som: at var mindretallene ikke allerede til stede, måtte de skabes for at optage denne funktion.

For et kommende Europa kan det være af afgørende betydning, at befolkningen ved grænsen når hen til denne funktion, og at grænselandene bevidst eller modvilligt kulturelt-økonomisk fremmes fra en askepottilværelse op til et stade, som kan måle sig med samtidens metropoler.

Hvordan ser så det billede ud, som vort eget grænseland frembyder? I de sidste runde 120 år er bestræbelserne fra begge sider dog gået ud på at skabe rent nationale grænser med enkelte undtagelser, som var forud for deres tid. Det var i pagt med tidens tanke om den rene nationalstat som

[Hans Schmidt.]

det attråværdigste. Bestræbelserne er udfoldet med midler af så forskellig art som statens magt og den folkelige kraft. Efter mere end et århundredes kamp med krige og ufred mellem naboer i udvidet og i snævrere forstand er resultatet blevet den nuværende grænse med grænselandet Slesvigs deling i to lige dele.

Når vi standser ved dette sidste, er der grund til, at vi spørger os selv, om der skulle ligge en højere mening i det faktum, at Slesvig ligeligt har givet sig i pant til de to nabofolk, og om en fortsættelse i de gamle baner nu og i det lange løb svarer til alle parterets velforståede interesse.

For det første har jeg min stærke tvivl om, at en ren national grænse ville skabe den tryghed for folkene og staterne, som et levende fællesskab i grænselandet med denne tryghed som mål vil give. For det andet kan der ikke være nogen tvivl om, at menneskelig lykke, åndelig rigdom og materiel velfærd i en befolkning, som nu en gang drages fra både nord og syd, kommer i trængsel i bestræbelserne for en ren national grænse, hvorimod en fri og befriende udfoldelse ville være følgen af et fællesskab og i et fællesskab, som hviler og bygger på en formidlende funktion.

For det tredje er vi nået derhen, at verden er blevet så lille, at intet folk og ingen stat kan være sig selv nok, og at selve livet — med den tekniske og videnskabelige udvikling og ikke mindst med befolkningernes talmæssige vækst og ønsket om stigende velfærd — nødvendiggør, at sanfundsforhold på alle områder bliver skabt i samklang hermed. Selve livet fremelsker, for ikke at sige fremtvinger et stadig snævrere samarbejde ud over alle landegrænser; også dette maner til i grænselandet at skabe ordnede forhold, som hviler på en naturlig og menneskelig, holdbar grund.

Det perspektiv, jeg her har søgt at tegne, ligger i nogen grad på linje med noget af det, som i den senere tids offentlige diskus-

sion er blevet fremført fra forskelligt hold, men det ligger måske i højere grad i modsætning til røster, som giver udtryk for et andet syn på tidens tildragelser og omskiftelser.

Det er da en lykke, at vi lever i et samfund, hvor meningene frit kan brydes, og hvor hvermand kan tage stilling og træffe sit valg, så tidens og tingenes gang kan anvise os vor plads. Under vurderingen af den aktuelle situation har jeg i det foregående taget mit udgangspunkt i folket med dets nød og behov, ønsker og krav. Det kan i korthed også siges på en anden måde og med udgangspunkt fra staten, det mellemstatslige forhold og statens indflydelse på tingenes gang i grænselandet.

I den offentlige diskussion har der i den senere tid været tale om en ny fase i det dansk-tyske forhold i grænselandet, og man har givet udtryk for den opfattelse, at de storpolitiske forhold, der kendetegnes af et stigende internationalt samarbejde, som både Danmark og Forbundsrepublikken deltager i, må få positive virkninger for hele situationen i grænselandet. Fra det tyske mindretals side kan vi tiltræde en sådan betragtning, idet vi mener, at de gamle modsætningsforhold må vige på grund af det interessefællesskab, der i dag skulle være til stede mellem nationerne i Europa, og at denne situation skulle lette løsningen af de problemer, der dukker op i forholdet mellem mindretallene i vor hjemstavns og de respektive lande.

Et praktisk resultat i denne retning foreligger jo allerede i mindretalserklæringerne af 29. marts 1955. Disse erklæringerne må vi bygge videre på, og jeg vil gerne udtrykke håbet om, at ånden, der ligger til grund for disse erklæring, sættes mere og mere igennem i den daglige praksis.

Jeg vil så gerne fremføre de forhold, som vi kunne ønske at få rettet.

Hvad de eksamensskoler angår, som vi har kunnet oprette på grund af de førte mindretalsforhandlinger, vil jeg gerne her

[Hans Schmidt.]

benytte lejligheden til at rette en tak til den højtærede undervisningsminister, fordi han har set sig i stand til at gå med til en tilfredsstillende løsning på spørgsmålet om de såkaldte overgangsklasser, der begyndte på undervisningen, før vi atter havde fået eksamensretten. Det er mig bekendt, at også de tilsvarende forhandlinger mellem den danske skoleforening i Flensborg og skolemyndighederne i Kiel har fået et positivt forløb.

På grund af de særlige forhold, der gør sig gældende for det tyske mindretal efter 1945, idet vi jo måtte begynde på bar bund, er det indlysende, at vi har et særlig stort og presserende behov for nye skolelokaliteter, og jeg ville være taknemlig, dersom man tog de andragender, som vi atter er nødsaget til at fremsætte, op til velvillig behandling.

Herudover vil jeg gerne have lov til at vende tilbage til nogle forhold, som jeg har været inde på i min tale i det høje ting den 22. juni dette år. Da det jo er meningen at arbejde for en normalisering og fredelig-gørelse af forholdene i grænselandet, vil jeg gerne endnu en gang henlede den højtærede justitsministers opmærksomhed på de udvisninger med tilhold, der er blevet foretaget her i landet i 1945. Den højtærede justitsminister bedes undersøge, om tiden ikke skulle være inde til at tage alle disse forhold op til overvejelse. Sagen ligger jo således i dag, at samkvemmet over grænserne er lettet i ganske væsentlig grad; og hvor udvisningen har ramt personer, som må siges at have hjemstavnret i grænselandet og familie på begge sider af grænsen, burde disse vel i dag have adgang til at passere grænsen på lige fod med de øvrige statsborgere såvel i Tyskland som i Danmark.

Så er der spørgsmålet om pensionerne, som jeg har fremdraget ved tidligere lejligheder. I februar—marts måned dette år har vi indsendt 13 andragender fra afskedigede statstjenestemænd og pensionister, og jeg vil gerne her bede den højtærede finansminister om at søge sagernes behandling fremskyndet, idet det jo i alle tilfælde drejer sig om ældre personer, der gerne skulle have deres pensionsforhold ordnet.

Samtidig må jeg have lov til at rette en tilsvarende henvendelse til den højtærede undervisningsminister angående de 48 lærere, der var ansat ved de tysksprogede kommunale skoler i Sønderjylland, idet det også her drejer sig om at få en definitiv og positiv ordning med hensyn til pensionsforholdene.

Ud over de nævnte sager har vi indsendt 13 pensionsandragender angående afskedigede tjenestemænd og pensionister tilhørende mindretallet til kommunale myndigheder og koncessionerede selskaber. En af disse myndigheder, nemlig Haderslev stiftamt for Haderslev amts jernbaner i likvidation, til hvem der fra os var indsendt pensionsandragende for 1 tjenestemand og 4 pensionister, har i mellemtiden afslået ansøgningerne. Disse afgørelser blev truffet, selv om man var bekendt med, at finansministeriet, efter at det fra ministeren for offentlige arbejder havde indhentet en erklæring vedrørende to af pensionisterne, har udtalt, at finansministeriet under hensyn til disse pensionisters alder og indtægtsforhold ville have søgt finansudvalgets tilslutning til at imødekomme ansøgningerne, såfremt de i sin tid havde været ansat i en statstjenestemandsstilling. Desuden blev der givet udtryk for, at sagerne ligger på linje med andre, hvor finansudvalget for statspensionisters vedkommende har truffet positive afgørelser.

Selv om jeg er klar over, at det beror på Haderslev amts jernbaner i likvidations skøn, om man ville imødekomme andragenderne, beklager jeg, at man ikke har ment at kunne følge statens afgørelser, hvilket vi havde god grund til at antage. Jeg vil også mene, at det vil være nødvendigt at søge at opretholde en vis ensartethed i behandlingen af disse sager. Vi må forbeholde os at rette en ny henvendelse til Haderslev amts jernbaner i likvidation, idet vi går ud fra, at også finansministeriet vil kunne anbefale en ensartet fremgangsmåde, uanset om sagerne angår stats- eller kommunale tjenestemænd.

I spørgsmålet om tilbagebetalingskravene over for frontsoldater og de faldnes efterladte må vi fastholde den påstand, at disse fordringer om ikke formelt, så dog faktisk betyder en meget væsentlig tillægsstraf. I de forløbne år har vi ført en hel række for-

[Hans Schmidt.]

handlinger med finansministeriet, og dette har også set sig i stand til at nedsætte fordringerne i et ikke helt ubetydeligt omfang. Derimod har det ikke været muligt at nå til en generel løsning af sagen. Foranlediget heraf har vi i henhold til lov nr. 137 af 25. maj dette år fremsat begæring om fornyet behandling i ca. 141 enkelte tilfælde over for revisionsudvalget for tyske betalinger. Jeg ville være taknemlig, dersom man tog sagerne op til velvillig behandling og benyttede sig af alle de muligheder for en lettelse af situationen, som nævnte lov eventuelt skulle kunne give hjemmel for.

For så vidt det har været muligt at opnå rentebetaling for mindretallets krigsinvalidere og faldnes efterladte efter den anden verdenskrig, dukker spørgsmålet om beskatningen op. Som bekendt medregnes forsørgelsesbeløb, ydet til militærinvalidere i de sønderjyske landsdele fra verdenskrigen 1914-18 og sådanne efterladte, ikke i den skattepligtige indkomst. I henhold til lov nr. 377 af december 1954 gælder det samme for understøttelse af tilsvarende art, det vil sige for ydelser, der ligger på linje med disse renter, og jeg ville være den højtærede finansminister taknemlig, dersom han kunne bekræfte, at renterne for vore invalidere og efterladte efter anden verdenskrig i henhold til den citerede lovbestemmelse vil kunne betegnes som „understøttelser af tilsvarende art“.

Desuden vil jeg gerne gentage ønsket om en fremskyndet løsladelse af de sidste fanger, og jeg vil mene, at specielt fangerne fra de sønderjyske landsdele vil glide ind i daglige omgivelser, uden at de kommer i offentlighedens søgelys.

Med hensyn til konfiskationslovgivningen kan jeg holde mig til det, jeg har fremsat her i tinget den 22. juni dette år. I den specielle sag angående Wohlfahrts- und Schulverein i Flensborg vil jeg gerne have lov til at gentage en henstilling til den højtærede handelsminister om at tage sagen op til fornyet overvejelse, idet de Wohlfahrts- und Schulverein tilhørende bygninger udelukkende har tjent kulturelle og sociale formål inden for mindretallet, og idet en opretholdelse af konfiskationen også af den grund i dag ikke skulle være påkrævet. I alt fald mener jeg, at man skulle give

mindretallet og Wohlfahrts- und Schulverein i Flensborg adgang til en forhandling om dette forhold med ministeriet. En sådan forhandling ville muligvis også være hensigtsmæssig med hensyn til andre spørgsmål, der har særlig interesse i forbindelse med konfiskationslovgivningen.

Da der altid dukker problemer op, der har interesse for forholdene på begge sider af grænsen, og da de erfaringer, man har kunnet samle under mindretalsforhandlingerne i marts 1955, er positive, mener vi inden for det tyske mindretal fortsat, at et dansk-tysk kontaktudvalg tværs over grænsen vil kunne gavne den fremtidige udvikling. Det er jo ikke således at forstå, at et sådant udvalg vil kunne få myndighed til at afgøre stridsspørgsmål, men betydningen vil ligge i, at den kontakt, der skabtes under mindretalsforhandlingerne i København og Bonn, vil blive opretholdt, således at mindretallene selv får adgang til at deltage i drøftelserne.

Det måtte, skulle jeg mene, være en vej, der ligger på linje med den nye fase, eller som kunne føre ind til en ny fase, dersom man mener, at den ikke er nået endnu.

Ingeborg Refslund Thomsen: Det ærede medlem hr. Hans Schmidt talte om forhold og tilstande i Nordslesvig. Jeg tænker på en dame fra Åbenrå, der engang i Hamborg overværede et foredrag om tilstandene i Nordslesvig. „Tilstandene“, sagde hun, „tilstandene, der er overhovedet ingen tilstande!“

Engang, da jeg i 30erne skulle holde et foredrag, spurgte jeg hende: „Hvad er nu egentlig mindretallets uopfyldte ønsker?“ „Selvstændige skolekommissioner“. „Ja, hvad så mere?“ „Så er der egentlig ikke mere“. Mindretallet fik sidst i 30erne egen skolekonsulent og egne skolenævn.

Det ærede medlem hr. Hans Schmidt talte om tjenestemændenes pension. Det er jo ikke blot et nordslesvigsk anliggende, men det er et anliggende for hele landet, og det tilkommer ikke mig at blande mig i det, men det ville glæde mig, hvis man ville se mildere på de små tjenestemænds små forseelser. De er bedømt hårdt.

Konfiskationslovene kender jeg noget til. Ilde var det, og vel gik det. Enkelt personer er blevet behandlet med mildhed, det tror

[Ingeborg Refslund Thomsen.]

jeg jeg må sige efter det, jeg kender til det.

Så vil jeg sige: kontaktudvalg, det skal vi ikke have noget af. Vi skal ikke have det sådan, at når de har *det* i Sydslesvig, så skal vi have det samme i Nordslesvig; når de kan gennemføre *det* dernede, så skal vi gennemføre det samme hos os.

Forholdene er forskellige, og vi skal have vor frihed dernede og vor frihed heroppe til at se på, hvad der tjener statens, og hvad der tjener det tyske mindretals interesse nordpå, og det kan være helt andre ting, der tjener statens og det danske mindretals interesse sydpå. Jeg er bange for papirbunkerne; dem kommer der aldrig noget godt ud af.

Det ærede medlem hr. Hans Schmidt har en anden ønskeseddel, og den kan vi ikke opfylde for ham, desværre ikke. Alle formaninger, alle bønner og henstillinger til trods bliver der jo stadig talt dansk og ikke tysk i de allerfleste hjemmetyske hjem.

Inden døre bruger de vort gode sønderjyske modersmål, som vi er fælles om, og selv om de nye tyske privatskoler er nok så smukke, og selv om en splinterny fadderskabsbil henter børnene ved døren, går der jo mange børn fra tyske hjem i de danske skoler. De hygger sig i de danske skoler. Men vi får heller ikke byggetilladelser, siger mindretalslederne. Ja, det samme siger mange, mange danske skolefolk også. Mindretallets problem er ikke flere sten og huse, det er flere børn i skolen, og det må de selv om.

For det tredje kunne jeg tænke mig, at det ærede medlem hr. Hans Schmidt gerne ville have bybefolkningen i tale, sådan at den blev lidt rusket op. Det er jo bondestanden, især storbønderne i de sydlige egne, der dominerer i de tyske organisationer, der giver tonen an, men hvor er byboerne? Ja, de lader jo deres koner og døtre gå i teatret og til kulturelle foranstaltninger, men med hensyn til politik er de i disse år som et brændt barn, der skyr ilden. Men så har de den tyske avis til at holde gryden i kog. En gang imellem kommer man jo i tanker om det sammenspil, der var mellem Cornelius Petersen og LS i 1920'erne. Nu er det tyske og danske Rostockfolk, man ser arm i arm. Jeg tør påstå, at redaktøren har sin fornuft i behold, han tror ikke på Rostock, men han vasker sine hænder og tier, han lukker

begge øjne, når pastor Schmidt og Lorenz Christensen fremturer og systematisk forgifter forholdet mellem dansk og tysk. Det vil jeg bede det ærede medlem hr. Hans Schmidt notere sig; han må også have noget at sige hjemme. I vore øjne er disse folk for længst uhjælpeligt kompromitteret.

Så er der retsopgøret. Det ramte danske og tyske meget hårdt, men det var jo altid en formildende omstændighed at være tysk-sindet. Vi er fra fremmedherredømmets tid vant til at skelne skarpt mellem fængselsstraffe for politiske forseelser og andre straffe, men noget helt andet er jo dommene for grovere forbrydelser.

Da vi sidst her i tinget talte om de ca. 60, der dengang hensad i danske fængsler, var der 3 af disse, der tilhørte det tyske mindretal. Nu i dag drejer det sig om 2, men man må ikke glemme, at de var dømt til døden. Den belastning, den sorg, det er for deres familier, deres koner og børn, forstår vi da alle, men mens en hel række dansksindede måtte bøde med livet og blev henrettet, var der ingen af dem, der tilhørte det tyske mindretal, der blev henrettet. Jeg tror, det ligger lidt i luften at tale om amnesti, og en sådan tale bør vi ikke afvise. For 100 år siden, efter 1848—50, gik der kun 5 år, så blev der givet generalamnesti til alle dem, der havde rejst sig med våben i hånd. Men det er et rent dansk anliggende, det er på ingen måde et mindretalsanliggende.

Den strid, der i aviser og tidsskrifter står mellem byretspræsident Rytter og det ærede medlem hr. Frode Jakobsen, er mange, også jeg, stærkt optaget af, men det er ikke et sønderjysk anliggende. I hele Nordslesvig skete der ingen stikkerdrab og ingen clearingmord. De erfarnes indflydelse rakte et langt stykke ind i besættelsesårene; man var nemlig ganske klar over, at de yderliggående kredse inden for mindretallet spejdede efter ethvert påskud til at realisere deres vidtgående forhåbninger, og det skulle vi ikke hjælpe dem med.

Efter mindretalsforhandlingerne i Bonn kan man vel konstatere en vis afspænding. De særlige grænseproblemer er rykket op i et højere plan og ordnes nu mellem Bonn og København. Grænsebefolkningens egen opfattelse kommer først til orde post festum. Det er en udvikling, der indebærer en vis fare for, at grænsebefolkningens naturlige

[Ingeborg Refslund Thomsen.]

instinkter sløves, at vor årvågenhed, vor danske selvhævdelse, tager skade.

De nye signaler er pausesignaler. Jeg har været optaget af den store sønderjyske erhvervsudstilling. Sønderjysk industri og håndværk viste, at vi kan andet end politisere, vi kan samarbejde til alle sider, glæde os med hinanden over, hvad der er nået i de 36 år siden genforeningen, og udveksle erfaringer og ideer til nye fremskud til gavn for vor hjemstav. I de sydlige og sydvestlige egne må der mere gang i det. Det hovedbrud optager mange hjem, og gid vi kunne bringe det her over til København.

På en måde står vi nu, hvor vi stod i 1920, rede som dengang til at fjerne den gnidningsflade, der var opstået mellem Danmark og vor nabo Tyskland. Flere og flere har nu indset, at vor 1920-mindretalslovgivning var alt for god til at rendes over ende; men ingen bølge er så stærk som en stemningsbølge. Nu har den lagt sig, fuldt og helt, og nu er dagens gerning i Nordslesvig en økonomisk opbygningspolitik til gavn for os alle, både dansksindede og tysksindede, til gavn for vor landsdel, men også til gavn for vort land.

Johan Poulsen: I sin åbningstale ved indledningen af indeværende folketingssamling den 2. oktober i år udtalte den højtærede statsminister i sin omtale af Færøerne, at øerne havde en række problemer, til hvis løsning inden for en overskuelig fremtid statens medvirken ville være ønskelig. Den højtærede statsminister strejfede ligeledes tanken om at søge udarbejdet et mere langsigtet program for statens støtte til foranstaltninger, der kan fremme udviklingen på Færøerne.

Det må måske være mig tilladt i tilknytning til den højtærede statsministers udtalelse af fremsætte nogle få bemærkninger.

Takket være gennemførelsen af loven om oprettelse af et realkreditinstitut for Færøerne, hvis hovedopgave skulle være at yde lån mod pant i fiskerfartøjer, og takket være anden hermed sideløbende lovgivning, hvorved såvel Færøernes lagting som statskassen yder betydelige bidrag til fremme af bygning af nye fiskerfartøjer, er der i det sidste par år sket betydelige fremskridt med hensyn til fornyelsen af den færøske fisker-

flåde, omend der stadig er langt igen, inden fornyelsen er sket i et sådant omfang, at den færøske fiskerflåde som helhed kan betegnes som tidssvarende og dermed konkurrencedygtig med fiskerflåderne i vore nabolande, navnlig Island, Norge og England. Alene løsningen af denne opgave er så kapitalkrævende, at det vil være svært for øerne alene at imødekomme andre berettigede krav, der trænger sig på og kræver en løsning. Jeg vil benytte lejligheden til fra dette sted at udtale en tak til regering og folketing for værdifuld hjælp og medvirken til løsning af denne meget vigtige sag.

Da fiskeriet er det bærende erhverv på øerne, vil det være naturligt først at nævne de sager, der har tilknytning til dette erhverv. Her kommer i første række udbygningen af vore havne. Skønt der særlig under og efter den sidste verdenskrig er bygget et betydeligt antal havne på øerne og investeret anseelige beløb i disse anlæg, er behovet for sådanne langtfra tilfredsstillende. Overgangen til mere moderne og mere intensive driftsformer stiller uundgåeligt større krav om større havne- og kajanlæg. Særlig sildefiskeriet stiller store krav om udstrakte kajarealer, hvor silden skal forarbejdes. Foruden en række eksisterende anlæg, der grundet på den stærkt voksende trafik kræver udvidelse, er det særlig Thorshavn havn, der trænger til en yderligere udbygning, om den skal tjene sit formål: at skabe læ under alle vindretninger, således at der bliver rolige arbejdsforhold for det store antal fartøjer, der søger denne havn. Det er særlig sydlige og østlige vinde, der medfører de største ulemper, og da Thorshavn ligger ret udsat, kræves der ud over de allerede opførte anlæg betydelige og ret kostbare moleanlæg for at få det nødvendige læ mod det til tider voldsomme pres, disse vil være udsat for.

Et andet sagsområde, der er af overordentlig erhvervsmæssig betydning særlig for udbygningen af vore kommunikationsforhold, er udbygningen af vort vejnet. Hertil kræves betydelige beløb, da forholdene medfører, at vejbygningen mange steder deroppe er vanskelig og som følge deraf også kostbar. Det er særlig tre hovedveje, der er tale om, nemlig vejen Hove—Ørdevig på Syderø, vejen Thorshavn—Kollefjord, den såkaldte Oyggevæger, og

[Johan Poulsen.]

vejen Skålebotn—Funningsbotnur, den såkaldte Fjarðarvegur.

Den førstnævnte vej, Hove—Ördevig på Syderö, vil slutte vejforbindelsen på denne vigtige ø, således at praktisk taget alle bygder på denne vil være forbundet med hverandre, bortset fra de to nordligste bygder, Kvalbö og Sandvig. Denne vigtige vej vil foruden at lette befordringen og kommunikationerne bygderne imellem også få stor betydning derved, at den letter befordringen af patienter til og fra sygehuset i Tverå, der er øens eneste. Under de nuværende forhold foregår den sidstnævnte befordring i de allerfleste tilfælde ad søvejen, hvad der i disse farlige farvande undertiden kan være forbundet med livsfare ikke alene for patienten, men også for det pågældende fartøjs besætning.

En anden vigtig vej er den såkaldte Oygjavegur, der vil forbinde Thorshavn med vejen Kollefjord—Vestmanhavn på Strömö. Thorshavn med sin centrale beliggenhed er det kommercielle midtpunkt på øerne, men er uden vejforbindelse, bortset fra nogle småbygder på Sydströmö. Denne vej vil med tiden forbinde samtlige bygder på Nordströmö med Thorshavn. Da farvandene ved Thorshavn tit, navnlig om vinteren, kan være vanskelige og besværlige at besejle, vil udbygningen af denne vej betyde et afgjort fremskridt med hensyn til person- og passagertrafikken, ikke alene for Strömö, men også for Vågö.

Endnu en tredje meget vigtig vej er vejen „mellem fjorda“; denne vej ligger på Österö og vil, når den er udbygget, forbinde to af øernes største fjorde, nemlig Skålefjord og Funningfjord, med hinanden. Samme vej vil forbinde den sydlige og nordlige del af Österö, og da den desuden vil gå gennem en af vore største dale, hvor der vil være adgang til betydelige opdyrkningsarealer, vil det forstås, at der ud over det rent kommunikationsmæssige også knytter sig betydelige erhvervsmæssige interesser til gennemførelse af nævnte vejanlæg.

Disse tre nævnte vejanlæg anses for så betydningsfulde, at en udbygning af dem ikke kan udskydes til en uvis fremtid.

Et tredje område, jeg vil tillade mig at fremdrage, er sygehusene. Her drejer det sig i første række om Dronning Alexandrines

hospital i Thorshavn og Klaksvig sygehus; begge disse sygehuse trænger til en udvidelse og modernisering. Der er for tiden, så vidt jeg ved, opførelse i gang af en afdeling til behandling af gigtpatienter. Man er på Færøerne selvfølgelig glad for denne udvidelse, der antagelig muliggør behandlingen af gigtpatienter efter mere moderne metoder end hidtil. Udvidelsen er værdifuld på anden måde, ikke mindst fordi gigtsygdomme er meget almindelige på Færøerne, og en udvidelse, der muliggør behandlingen af de pågældende patienter på Færøerne efter moderne principper, er derfor en kærkommen opfyldelse af et længe næret ønske. Men en betydelig udvidelse og modernisering af såvel Dronning Alexandrines hospital som Klaksvig sygehus er efter sagkyndigt skøn aldeles påkrævet i en nærmere fremtid. Jeg ser i denne forbindelse bort fra sygehuset i Tverå, der, endskønt det er ganske nyt og moderne, har slået revner og udviser skader af et sådant omfang, at det vil kræve betydelige beløb af få dem udbedret. Jeg går ud fra, at de nødvendige midler til udbedring af disse skader vil kunne skaffes til veje på anden måde.

Det her af mig anførte er nogle af de vigtigste samfundsopgaver, vi for tiden er stillet over for på Færøerne, opgaver, der er af den allerstørste betydning for øerne, såvel erhvervsmæssigt som i sundhedsmæssig henseende. Mine udtalelser skal ikke forstås derhen, at jeg tænker mig de af mig nævnte sager gennemført ved et snuptag, på én gang, måske i denne samling; men jeg anfører dem, fordi jeg mener, at tiden er inde til at forberede gennemførelsen af disse opgaver. Alene hensynet til vor hjemlige økonomi, det færøske samfunds økonomiske formåen, må gøre en forceret gennemførelse af de nævnte opgaver betænkelig. Jeg kunne tænke mig, at man løste de af mig nævnte opgaver gennem en årrække, at man — hvad skal vi sige — lavede en slags 5 års plan, således at vi i løbet af denne periode i fællesskab fik disse opgaver fra hånden. Hvis der er forståelse for denne tanke hos den høje regering og det høje tings medlemmer, vil jeg henstille, at Færøernes lagting, der træder sammen i begyndelsen af januar næste år, udarbejder et grundlag for en sådan plan, der kan danne grundlaget for

[Johan Poulsen.]

de videre drøftelser med myndighederne herhjemme.

Jeg forlanger ikke noget svar, hverken fra den højtærede statsminister eller den højtærede finansminister; jeg forstår meget vel, at det ikke er muligt på stående fod at tage stilling hertil. Men det er tanker, jeg fremsætter til velvillig overvejelse både for det høje ministerium og for det høje ting. Jeg har heller ikke ønsket at fremsætte konkrete tal, da der først vil være brug for sådanne, når en nærmere drøftelse vil finde sted i en forhåbentlig ikke alt for fjern fremtid.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Medlemmer af folketinget Hanne Budtz, Helga Pedersen, Henry Christensen, Erik Eriksen, Halfdan Hendriksen, Aksel Møller, Sønderup og Poul Sørensen har meddelt mig, at de ønsker her i tinget mundtligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om at opfordre justitsministeren til at fremsætte forslag til en ny lov om biografæsenets ordning.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 19. oktober, kl. 10 med følgende dagsorden:

- 1) Valg af 2 medlemmer og 2 stedfortrædere til ankenævnet vedrørende visse landbrugsejendommers brug og overgang til selveje.
- 2) Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38 ved folketingsårets åbning.

Mødet hævet kl. 16¹³.

7. møde.

Fredag den 19. oktober kl. 10.

Formanden: Jeg skal foreløbig forbigå den første sag på dagsordenen.

Man gik da til:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse i henhold til grundlovens § 38 ved folketingsårets åbning.

(Redegørelsen findes i tidenden sp. 1, foregående forhandling sp. 74 og 146).

Forhandlingen genoptoges.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg var på forhånd klar over, at åbningstalen ikke ville finde synderlig nåde hos de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Aksel Møller. Heri er der nemlig ikke noget overraskende. Mig bekendt har ingen åbningstale siden 1945 fundet velvillig omtale hos oppositionen, hvad enten det var de to ærede medlemmer, der repræsenterede oppositionen, eller det f. eks. var mig, der gjorde det. Det ærede medlem hr. Aksel Møller mente imidlertid at kunne fremhæve min forgænger Hans Hedtofts åbningstale i oktober 1953. Den var, forstod jeg på det ærede medlem, ganske anderledes klar, den gav klar besked på forskellige områder.

Denne bemærkning fyldte mig med nogen misundelse over for min forgænger, og jeg slog derfor op i Folketingstidende for under åbningsdebatten den 15. oktober 1953 at se, hvad det ærede medlem dengang kunne have sagt af anerkendende ting om netop denne tale. Men jeg må desværre bedrøve det ærede medlem med, at det er meget småt med enhver form for anerkendelse også over for denne tale. Det ærede medlem anfører i 1953 en del betragtninger og godskriver Hans Hedtoft, at han har haft kort tid til at udarbejde sin tale. Det ærede medlem siger derfor, at han så godt forstår, at — lad mig citere Folketingstidende 1953-54 sp. 84 —:

„den højtærede statsminister har måttet nøjes med at holde en almindelig trontale og tilmed en af de alleralmindeligste, som nogen sinde er blevet holdt i dette ting.“

Jeg havde glædet mig til for en gangs skyld at finde nogle venligheder omkring en åbningstale, men de er uægtelig svære at få fat på, medmindre dette at betegne en tale som det alleralmindeligste, der nogen sinde er holdt i dette ting, skal opfattes som en kompliment.